ARCHÆOLOGICAL SURVEY OF INDIA.

THREE TURKI MANUSCRIPTS FROM KASHGHAR,

BY

E. DENISON ROSS, Ph.D., C.I.E.

THREE TURKI MANUSCRIPTS FROM KASHGHAR.

These three volumes seem to represent an incomplete copy of a much larger compilation containing a collection of Turki works, original and translated, bearing on the History of Turkestan. The confusion that prevails in the arrangement of their contents is so great that after a very careful and prolonged examination I have been unable to determine the following points :—

(1) Who was the author of the compilation

(2) When the compilation was made

(3) What the compilation actually contained

The present Volumes are all written on the same kind of paper,* and on folio 157*b*. of Vol. III there is a colophon saying that the copy was made in A.H. 1322 (A.D. 1904).

The general contents of the 3 volumes are as follows :—

Volume I.	Daftar I. of Ta'rîkh-i-Rashîdi—		Preface and Life of the Prophet.
	,, II.	Do.	History of Chingiz Khân.
	,, III.	Do.	From Chingiz Khân to Humâyûn.
	,, IV.	Do.	Anecdotes.
Volume II	,, V.	Do.	Preface and translation of a portion of Mirza Haidar's *Ta'rîkh-i-Rashîdi.*
	,, VI.	Do.	Anecdotes.
Volume III.	,, VII.	Do.	Preface for the most part as in Daftar V.

This last Preface bears the superscription Daftar VII. of the *Ta'rîkh-i-Rashîdi.* But apart from the repetition of the Preface to the translation of Mirza Haidar's *Ta'rîkh-i-Rashîdi*, which has already been given, and which properly belongs to Daftar V (in Volume II) there is no allusion in this volume to the title *Ta'rîkh-i-Rashîdi.* The rest of the volume contains five distinct works or portions of works, which may or may not belong to this second *Ta'rîkh-i-Rashîdi* : and as will be seen below the last four of these contain by far the most valuable portion of these Volumes. They are as follows .—

(1) A collection of anecdotes relating to Saints and Prophets,

(2) The *Tadkira-i-'Azîzân* otherwise known as the *Tadkira-i-Khwâjagân* by Muhammad Ṣâdiq. This is incomplete at the beginning.

(3) Life of a famous Saint named Muḥammad Sharîf.

(4) A Qasîda on the Revolt of Vali Khân Tora.

(5) *Ghazât-i-Muslimîn*, being an account of the later Tungani wars and of Ya'qûb Beg.

This is incomplete at the end.

* The paper bears stamp of the Ural Factory (*Uralskoe Fabrik*). It is of two kinds : One is glossy and bears the No. 6 the other is rough and bears the No. 7.

DETAILED CONTENTS OF THE THREE VOLUMES,

VOLUME I.

folio 1*b* "Daftar 1" of the Ta'rîkh-i-Rashîdî begins.

2*b* *l* 4 Author's Introduction.

Name of the author: Muhammad Niyâz* ibn 'Abdul Ghafûr.

3*a*. Mention of Muḥammad 'Azîz Wang, Hâkim of Khotan, who suggested that the author should write a general history from Adam to the time of the Khans (of Khotan) saying it would be a source of diversion to himself and of fame to the author. The author thereupon proceeded to make extracts from various works in Persian such as the Ta'rîkh-i-Akbari, the Rauẓat-ul-Jinân, the Taj-ush-Shu'arâ and the Nigâristân, and then to arrange them in suitable order. He next divided his compilation into 3 parts (*qism.*)

Part I Adam to Chingiz Khân,

Part II Chingiz to Humâyûn,

Part III The Wonders of Creation,
and gave the whole a title which is missing in the present copy though a blank space has been left for it.

4*a*. Poetical introduction.

5*a*. Fazl I—In praise of Muḥammad.

5*b*. Fazl II—The Jinns.

7*b*. Adam.

14*b*. Life of Moses.

20*b*. Birth of Prophet Muḥammad.

44*b*. Life of Muḥammad interspersed with anecdotes of former prophets. Ends abruptly with a ridiculous story of the prophet 'Uj saying that he measured 23,380 *gaz* in height, that he could reach to the clouds, and that he was able to catch a fish at the bottom of the sea and then cook it by holding it against the sun!

The catch-word at the bottom of this folio is the first word found on folio 2*b* of Vol III as will be mentioned below.

45*a* "Daftar II" History of Chingiz Khân.

45*b* Genealogy of Chingiz Khân traced from Noah.

Birth of Chingiz Khân.

Lives of various famous personages from whom Chingiz Khan is claimed to be descended, such as Anush, Kinan, Akhnukh, Mahalal, Methusaleh, etc., etc.

49*b* Turk the son of Japeth.

---

* I presume this cannot be the author of the Târikh-i-Shahrukhi (edited by N. N. Pantusoff, Kazan, 1885) whose name was Niyâz Muḥammad Khoqandi. Unfortunately I have not a copy of this work to consult, but Prof. Hartmann tells me that Muḥammad Niyâz 'Abdul Ghafûr is not known to him as an author.

51*b* Qara Khân.

52*a* Oghuz Khân.

down to 76*b* History of Chingiz Khân.

74*b* The sack of Herat.

75*a* Original verses by the author or as he styles himself the "Translator."

77*a* PART II FROM CHINGIZ to HUMÂYÛN.

Begins with the genealogy of Humâyûn.

Accounts of his ancestors.

79*a* Tamerlane.

80*b* Humâyûn goes to Khurâsân and 'Irâq.

84*a* Shah Tahmâsp.

104*b* Siege and capture of Kandahar·
Conquest of Kabul.

116*a* Conquest of Badakhshân.

119*a* Rebellion of Kâmrân Mîrzâ who captures Kabul.

121*a* Humâyûn advances from Badakhshân and recaptures Kabul.

139*b* The last events in the career of Mirza Haidar Gurkân (author of the *Ta'rikh-i-Rashîdî*).

141*b* Death of Mirza Haidar.

Here begins a long poem which continues down to the end of the daftar on folio 145*b*.

Folio 146*a* Daftar IV.

"On the intelligence of the intelligent and the wit of the witty."

This section contains a large collection of anecdotes culled from well known Arabic and Persian works, such as the Maqâmât of Harîrî, Athâr-ul-Bilâd, Rauzat-us-Safâ, etc.

VOLUME II.

Title "Kitâb Ta'rîkh-i-Rashîdî ning bishinji Daftari," *i. e.*

Daftar V of the Ta'rîkh-i-Rashîdî.

*"Account of the Taklamakan Affair."

Folio 2*b* Pious introduction. On the third page of which we find a passage beginning with the word مضمون which corresponds precisely with the opening of Daftar 7 in Vol. III.

Begins with a preface to the translation of *Ta'rîkh-i-Rashîdî* which corresponds verbally with that found in Vol. III. as mentioned below.

* Contains nothing whatever about this affair, whatever it may have been.

Folio 17*a*—321*b* Translation of the *Ta'rikh-i-Rashidi* from beginning down to the account of the Shaibâni Sultans (see my translation, p. 283.)

Folio 324*a* Daftar VII.

The Wonders of Creation ; very much resembling the last Section of Daftar IV and taken from the same or similar works.

Folio 2*b* Daftar VII.

Begins with the word مضمون which is the catch-word at the foot of the folio 44 *b*. Vol. I. and from this word down to line 10 folio 8, corresponds verbatim with line 7 folio 2*b* down to line 10 folio 14 *a* of Vol. II.

Folio 43*b* begins in the middle of a sentence which belongs to the end of the introduction to the Taḍkirá-i-'Azîzân, which contains the life of Khwaja 'Abdullah, the son of Yûsuf of the Qarataghluq faction. The author Muhammad Ṣadiq of Kashghar *tells us that he completed the life of 'Abdullah (whom he speaks of as Hazrat Khwaja Padishah) in A. H. 1181 A. D. 1766). †

This work ends somewhat abruptly on folio 157*b* with an anecdote of the Prophet after the description of the siege of Ush Turfan in which 'Abdullah was defeated. ‡

The copyist gives the date of transcription as A. H. 1322 (A. D. 1904.)

Folio 161*b*—182*b* blank.

Life of Khwaja Muhammad Sharîf who lived during the reign of the great 'Abdur Rashîd Khan, and who died in A. H. 973 § (A. D. 1565.) This work is, I believe, otherwise unknown, but as it is almost entirely legendary it does not deserve a detailed description.

Folio 183*a*—184*b* blank.

Folio 185*a*—187*b*. The revolt of Wali Khan Tora described in a long Qasída, of which I give the text and translation below.‖ This revolt against the Chinese took place in 1857 A. D.

Folio 188*a* blank.

---

* A very complete condensation or epitome of this work has been published by Professor Hartmann of Berlin Der Islamische Orient VI-X. *Ein Heiligen Staat im Islam.* Mr. Hartmann says of this work : "It is not a History, but rather a medley of anecdotes intended for the glorification of the house of Ishaq, a sketch drawn by a fanatic, who in his infatuation fails to notice what a pitiable role his hero plays."

† Mr. Hartmann's Manuscripts seem to give 1182 A. H. as the date of completion.

‡ This corresponds to page 284 line 27 of Professor Hartmann's German abridgement. The history of Eastern Turkestan during this period A. D 1572 to A. D. 1857 has been well described by Bellow in the *Report of the Forsyth Mission to Yarkand*. Pages 179—190.

§ This is given by most authorities as the date also of 'Abdur Rashîd's death, but in this work it is distinctly stated that the Khân survived the Saint by three years, during which he paid constant visits to the Saint's tomb. This would place the Khân's death in 976 A. H. (1558 A. D.)

‖ This poem bears considerable resemblance to the poem called كتاب غزوات در ملک چين published by Pantusoff, Kazan, 1880.

Folio 188*b*—214*b* (the end) A history of the last Tungani wars and the career of Ya'qûb Beg including an account of the Forsyth Mission.

On folio 195*b* we learn that the title of this work is *Ghazât-i-Muslimîn* or the Holy Wars of the Moslems.

This portion ends abruptly with the heading of a new chapter which was to deal with the flight of Niyâz Beg to China. Ya'qûb Beg died at Korla in May 1877. The last date mentioned is A. H. 1294 (A. D. 1877.)

This work is half in prose and half in verse. It begins with a poetical introduction of the conventional pious type occupying 3 pages, which is followed on folio 189*b* by a description in prose of the state of the Musalmans of Moghulistan under Chinese rule.

I do not think the whole of this work deserves printing in its entirety but as it is apparently otherwise unknown I give below a portion of the text for purposes of identification, and as a specimen of a modern Turki composition. The Manuscript abounds in orthographical errors which for the most part I have allowed to remain, as they show to what extent a fine language may be corrupted by disuse.

VOLUME III, FOLIO 185 *a*. TO 187 *b*.

THE REVOLT OF VALI KHAN TORA.

ولی خان توره نام بی سرانجام – اندیجانی شبیخون برله کاشغر شهری ایچره کریب. رمونچه قلّاش بد معاش لارغه باش بولوب بو الته شهر اوزره شور شرارلارنی سالیب غارت گر لیک گه قول قو یغانیدین اندك مدّت ده تقدیر سبحانیدین فوج خاقانی یتب کلیب اوّل نافرجام لار فرار اختیار ایلاب بو یورت لار آرام و قرار تاپقانی نینك +

حکایتی

(۱) ثنای حمد بیحد ذات پاکی حضرت رحمان
توراتّی فترتیدین جمله موجودات ایله انسان

(۲) غرض اوّل ایردی دنیاغه کتورماك احمد مختار
چراغی ایکی عالم اوّل حبیب حضرت سبحان

(۳) هدایت انجمی دور اوّل نبی اصحاب سرخیلی
ابوبکر و عمر عثمان علی دور حیدری یزدان

(۴) دیین مد حینی ظلّ الله بو سکز شهر اوزه آنی
زهی آفریدونی شانی بهادر نادری دوران

(۵) جساق جونوانگ سولا امبان چین چمن یارکند اوزه والی
که شاه لار ایچره کم کلگان بو رنگ اقبال لیغ سلطان

(٦) که مجمل ایلایین سوزنی بو یرده قیلمادیم تفصیل
مگر اغزیمده مینگ تیل بولسه شه وصفی غه یوق ایمکان

(٧) اوتوب شنفونگ حسابی یته یل تاریخ خاقانی
اجر یتقو (sic) کوکر باط اوزره قراپچی نوشتی بی پایان

(٨) چقارتیب کِنّت وصحراغه ینه قیلد ورتوبان فتوی
شریعت حکمی نی انگلاب تمامی زیرک و نادان

(٩) اورو نگلار اولتورونگلار کلسه هر جانب قراپچی لار
شریعت امری اولدور چونکه واجب ساقلاماقلیق جان

(١٠) توتونگلار بولسه گر فرصت آنگا لیکین قوشولمانگ لار
اگر بولسه آنگا تابع جهالت دور کیتر ایمان

(١١) بو اثنا ① ایردی مفسدلار تغارچی غه یتیب کلیش
حقیب بیر مونچه هندواقسقال کشمیر احمد خان

(١٢) یولو قمیش بی خبر موندین چیقیب تانگشنچی لار بیرله
کیتیب دوزخ قه بیر هندي قراپچی دین آلیب بیش جان

(١٣) یانیب هندو بیله کشمیر لار هم چقتی یا مونغه
نوازیشلار بیلان اون یامبونی شانگ انّی خان امبان

(١٤) یقین لاشقان ② ساری بولمای خطای چقتی سوقوب ینگغن
شمالباغ هر یانیغه توغ علم لارنی تیکیب شول آن

---

(1) MS. wrongly اسنا.

(2) The ش in this word has the force of nearer and nearer.

(۱۵) چقیب هر ساری وانگ بیگ ایشکاغه[1] تارتیب رینه لشکر
سپه آرالیق ایلاب هم رینه) توردی توزوب میدان

(۱۶) یوروب شولکیچه پیش[2] جنگ ده بولوب چین خلقی غه رهبر
یتیب تیکوی قراقچی لار قاچیشتی[3] خرس دیک لرزان

(۱۷) شبیخون ده قاچود غاندین بولوبان پارچه لار خوشحال
مبارکبادلیق ایلاب بو ایشلارغه بولوب خندان

(۱۸) توروب بیر کیچه کوندوز ایشکاغه بیگ یارلیع برله
یانیب چون ایرته سی کیردی شهرگه اوّل یانیب[4] میدان

(۱۹) قراقچی لارینه کلدی دیبان شهرکه[5] خبر بولدی
مکمّل بولدی لشکر کوک تیمور دین کِفتیده[6] قالقان

(۲۰) توتوب شمشیر نیزه یارکند اهلی بیلان کشمیر
کییب افغان بیلان هندو لباسی غه کییب خفتان

(۲۱) توتوب سان سبز علم لار هر بیری مینگ غه نشان ایردی
یوروب مور و ملخ دیک موج ایله او لنوع کم عمّان

(۲۲) سپرلار مینغلاری ایل کِفتی[7] اوزره هر طرف انجم
سنانلار شعله سی خورشید ینگلیغ شانه ده قالقان

---

(1) Must be read *ishkagha* though ishik-agha is more correct: though everybody in Kashgharia says *ishkagha*.

(2) We must read *pish-jang* for *pish-i-jang*.

(3) *Qachishti* from *qachishmaq* here means not "to fly from each other," but "to fly in different directions.

(4) Perhaps an error for 'اليپ' or تابيب .

(5) This line can only be made to scan by reading the *ya* after shahr as if it were the *a* of Western Turkish.

(6) *Sic* for کتفده.

(7) *Sic* for کتفی.

(۲۳) چریک لار کشرتیدین کِشنگان آط لار صدا سیدین
بولوب ایل نینگ قولاغی کر اوشولکون بارچه نینگ یکسان

(۲۴) بورنگ قوزغالدی لشکر وانگ بیکم امری بیله یکسر[1]
خطایلارغه بولوب رهبر قراقوم ده توروب میدان

(۲۵) غضب برلان خطای[2] خلقی قراقچی غنه باسیب طیفور
توراغه تاپماین قدرت قراقچی قاچتی سرگردان

(۲۶) قریلدی اوشبو جنگ ده بی عدد اوباش قیرغزلار
که قوغلاب کوکرباط دین اوتکازیب[3] چین لشکری آنسان

(۲۷) خطای ایچره کریب ابلیس اوستادی کبی مکّار
مسلمان قیلماین همراه چریک بیردورسه دیب امان

(۲۸) بولوب مغرور موندانغ حیله گه چینی سپه بارچه
بریب طیفور بیلان توف زَنبَرَک اوق دارونی چقّان

(۲۹) اوشولکوندین باری اوغری کروهی کوب یوراک لاندی
توتوب یانغاج عطایلار آنچه لازم تحفه نی اوبدان[4]

(۳۰) مسلمانلارغه اندین بولدی وحشت نینگ بری لوزمینگ
اوزی نینگ موشتی برلان اوروبان اوزباشی نی یارغان

(۳۱) یا نیب کردی خطای ینگفن لارینی آلدیراب تاشلاب
طلاطف بولدی عالم بولدی دیگر بی سر و سامان

(1) MS. reads عسکر which appears wrong.

(2) خطای is regarded by the poet as composed two syllables only.

(3) *Utkesmek* is another form of *Utkermek*, to pass or to cause to pass. The Persian گزرانیدن.

(4) *Obdan* should be written without,

(۳۲) چقیب جونگ وانگ بیگم جرعت بیلان تا کیم صفیل اوزره
سکندر سدّی ینگلغ جایجا قیلدور غالی قورغان

(۳۳) اتیب دروازه آندین هم صفیل سرکوبّ نی بند ایلاب
قویوب سرکوفده هر بیر کله سی کوفدیک سپه سالان(1)

(۳۴) صفیل غه چقتی یارکند اهلی چون مور وملخ ینگلیغ
بولوب هر جُبّه خانه کوب چوماقدین آق قوناق بوستان

(۳۵) بوبش دروازه اوزره توختاتیب لایق عملداری
قبوغ لار استیده سردار لارغه قیلدیلار فرمان

(۳۶) قباغ دروازه اوزره اعلم اخوند بولسو دیب حاضر
ترکباغ اوزره قاضی اخوند توروب کلگان گه برسون آن

(۳۷) اوچونجی مسخره دروازه اوزره مفتی صیف الله
مزارت لارغه نذر ایلاب تیلاوت (sic) قیلدوروب قرآن

(۳۸) توروب تورتونجی یعنی خانقه دروازه (2) اوستیده
بولوب هر ساری واقف اوّل خردمند خواجه نعمان

(۳۹) بیگم آلتون قبوغیده کیچه کوندوز بولوب حاضر
یا نیده قویدی بش یوز توف دوشمن غه آتقالی پهلوان(3)

(۴۰) ینه آندین بیگم آط چافتوروب هر رسته بازاری
دعا ایلاب خلایق غه اولوس اسلاب باری افغان

(1) Note *sipahsalan* for *sipahsalar* for the sake of the rhyme.

(2) In the original MS. verses 37, 38, 39 are out of order and run as follows :—37*a*, 28*a*, 38*b*, 39*a*, 27*b*, 39*b*,

(3) This line as it stands does not scan. It could be made to scan however if we change the order of the words as follows:

یاینده قویدی بش یوز آتقالی دوشمن غه توف پهلوان

(۴۱) اورنگ لار نفعی بیلسانگ لار بو ایشده ای شهر خلقی
بولانچی کرسه شهر ایچره سالینگ لار اور لارشیب دومبان

(۴۲) باری تسلیم ایلاب انگلابان سمع رضا برله
شهر خلقی قیلیب بو ایشده بارچه عهد ایله پیمان

(۴۳) یتیب کلدی قراقچی ایرته سی دروازه آلدیغه
هجوم ایلاب شهر ساری توقوم دین باشیده قالقان

(۴۴) یوگوردی های هوی برله چنان یاجوج خیلی دیک
صفیل اوزره سالیب قیقاس قراقچی هم [سالیب][1] چوقان

(۴۵) بولالمای عاقبت یاندی اوشولدم اول قراقچی لار
اتیب مطلق و طیفور خشت پُخته یاغدوروب باران

(۴۶) ینه بر ایکی کون اوتمای کریب سوتلیک مزار ایچره
سحر دین شام غه اوق یب اولوکلار دین قاچیب قوپغان

(۴۷) بو ینگلیغ اوتوز ایکی کونه قراقچی کلدی هر یاندین
صفیل اوزره آتیب آنچه تیریک توشکان نی هم چافغان

(۴۸) شهر اطرافیده اوچ آی یاتیب بو قوم بد اندیش
تصرّف ایلابان صحرا و باغ و دشت ایله بوستان

(۴۹) توتوب صحرا یوزینی متصل یاجوج قومی دیک
یولاب آلدیغه کیلسه اوت قیوب یوز مینگ ثمّن خرمان

(1) As the line was defective I have repeated the word سالیب in this place.

(۵۰) خطای چقسه قاچیب یورمیش قمی شلوق ایچره تولکی دیک
یانیب مردُم منافق لار مسلمانلارغه اوق آتقان

(۵۱) قفقاق کارنای آیاق ناغرا سِبَت[1] دومباق قراقچی لار
زنان ایگننی کیگان قوم لوطی تلفنکی دانگمتان

(۵۲) قباب بویارکندنی بو صفت بو قوم بد اندیش
ایدی چون فصل جَوزا تاکه بولدی موسم میزان

(۵۳) گو رونج اون تنگه اون بش تنگه سویوقدین قیریلیب ایل
بولوب چون ایل کوزیگه گو یيا[2] آی فاره سیدیک نان

(۵۴) خلایق لار اوی ایچره کیچه کوندوز یارغو چاق تارتیب
شکرغه اشتها سزلار ایچارگه تافماین یومدان

(۵۵) بورنگ جوری[3] جفانی ایلاماس هرگز مسلمانغه
جهودی ارمنی ترسا و هندی رافضی ملتان

(۵۶) شهر احوالی بو صورت سفیل[4] لارده پیاپی جنگ
زهی رستم صفت لیك غازی آفریدون بهادرخان[5]

(۵۷) آتیب هرساریدین کلسه قلیچ نیزه بیله ملطِیق
شهر دین چقاریب قوغلاب مگر [تا یوقاری قوقان] [6]

---

(1) MS. reads ثبت.

(2) The form *guiya* for *guya* is common in Turki and is much used by Nawaii.

(3) Thus for جورو.

(4) Thus in MS. Elsewhere it is written صفیل.

(5) I have changed the position of 56*b* and 57*b* as they seem out of order in the original.

(6) The words within brackets I have been unable to read correctly.

(٥٨) بیگم اوچ ای ایچنده کیچه کوندوز آلمایین آرام
شهر نینگ نصف(1) نی کوزلاب یمانلار ساری اوق آتقان

(٥٩) بوکونه ایرته قاچار اوغری خدا دینگ لار شهر خلقی
چریک سویلاب(2) بیرینگ دیب تیز ینه آمبانغه انگلاتقان

(٦٠) خدا نینگ لطف و احسان نی قلیب اقطابلار امداد
بو اوچ آی سعی برله یعنی وانگ بیگ لیک ده توختاتقان

(٦١) قیلیب صحرا ایلی غه حد دین آرتوق ظلم ایله بیداد
قزان قویمش نه چایگون بلکه یوز مینگ اویده بیر یوتقان

(٦٢) شهر خواه اهل صحرا بو صفت بولغان ایماس مضطر
تیلاب نصرت خدا دین وانگ بیگم اقبال لیغ سلطان

(٦٣) بو اشنالارده(3) یتی ناگهان نورغون چریک باشلاب
که تیمش کون دیگانده کلدیلار شی دو دیگان آمبان

تم تم تم

(1) Thus in MS. perhaps a clerical error for نفع.

(2) Perhaps for سنایلاب = Selecting.

(3) MS. reads اسنالارده.

THE REVOLT OF WALI KHAN TORA.

TRANSLATION.

How Wali Khan Tora the Andijani made a night attack on the town of Kashgar and entering the town set himself at the head of a number of hooligans with whom he laid waste the Alti-Shahr country (1). How after a short time by the grace of Providence the troops of the Khaqan (of China) arrived and Wali Khan taking flight, these countries again enjoyed peace and order.

Invocation—

1. Praise and laudation without end be given to that pure Spirit, the Lord of Mercy, Who by His power created all living beings including man.

2. His design was to bring Ahmad the Elect into the world—a lamp for the two worlds—the friend of God most high.

3. The companion Captains of that Prophet are the stars of guidance, (2) namely, Abu Bakr, 'Omar, 'Osman, and 'Ali, who is the Lion of God.

Eulogy—

4. Let me sing the praises of him who is the shadow of God over these eight cities (3), a veritable second Afrídûn, a Bahâdur, the Rarity of the Age.

5. Jasaq Jung-Wang Sula-Amban Chin-Chaman (4), Wali of Yarkand. Few among the Kings of the world have enjoyed such good fortune as this ruler.

6. What I have stated thus briefly, I cannot in this place expatiate upon: Indeed even were there a thousand tongues in my mouth I should be unable to sing this king's praises adequately.

The Narrative—

7. When seven years of Shang-Fung's (5) reign, according to the reckoning of the Khaqans (of China) had passed, numberless bandits fell upon the districts of Ajirtqu (6) and Kok Rabat.

8. Having prepared a "fatwa" they disseminated it in town and country saying: All men great and small (7) having heard the commands of the Sharí'a, or Holy Law,

9. Strike and kill the bandits wherever they appear—such is your religious duty—for you must save your lives.

10. If opportunity offers, take (them) prisoners—but do not associate with them for if any one joins them, it will be an act of infidelity (8), and Faith will depart.

11. In the meantime those evil-doers had reached Tagharchi (9) (where) a number of Hindus (under) Ahmad Khan, Aqsaqal of Kashmir, coming up

12. Encountered and engaged with the spies (of the bandits) without being aware of this (?) (10),—(in the engagement) one Hindu fled to the Lower Regions carrying with him the souls of 5 bandits (11).

13. Turning back the Hindus and Kashmiris proceeded to the Yamen (in Yarkand) and with flattering words presented (12) to the Khan Amban ten *Yambus*.

14. The nearer the bandits approached (the more alarmed the townspeople became) the Chinese could not help coming up, having struck their tents (13): whereupon they began to plant the flag-staffs in every corner of Shamal Bagh.

15. Wang Beg, the Ishikagha, collected troops from all sides; and having ordered his army, he halted, and made ready the field.

16. During the night, the Wang placing himself in the advance guard led the way for the Chinese: and as soon as they arrived they attacked the bandits who fled in all directions shaking like bears (14).

17. They were all delighted with the rout they had caused by their night attack, and began to compliment each other, and laughed as they discussed the affair.

18. By command (of the Wang) the Ishikagha remained where he was for a night and a day; on the morrow he entered the town as a conqueror.

19. The report spread through the town that the bandits had again returned—the army armed itself fully, with their blue iron shields on their shoulders.

20. The people of Yarkand and Kashmir seizing their swords and spears; the Afghans and Hindus put on Khaftans over their own clothes (15).

21. They seized countless standards; and every standard represented a thousand men;—they advanced like ants and locusts; (they came on) in a wave like the sea of Amman.

22. The studs of the shields on the shoulders of the men looked like stars in every direction: while their spears flashed back the rays of the sun-like shields on the backs.

23. From the numbers of the troops and the neighing of the neighbouring horses, the ears of the people became deaf on that day—all were in the same condition.

24. The army was thus excited (or roused) as one man by the orders of the Wang Beg; and advancing in front of the Chinese made ready for battle in Qaraqum.

25. Full of wrath the Chinese directed their long guns against the bandits—who not finding strength to withstand them, fled in disorder

26. In that engagement innumerable good-for-nothing Qirghiz were cut down: and being pursued by the Chinese troops were driven beyond Kok Rabat.

27. A treacherous man (from among the bandits) who might well have been a pupil of the devil himself, came among the Chinese and said to the Amban, "Do not allow the Musulmans to accompany your troops."

28. All the Chinese army being flattered by these treacherous words; quickly (*chaq-qân*) gave up their guns, cannons, Zanbaraks, balls, and powder (*daru*).

29. From that day onwards the hoards of bandits became more bold. The Chinese taking the rewards due to them, turned back.

30. Thereupon the anger of the Musulmans was suddenly increased a thousandfold and they cracked their own heads hitting themselves with their own hands.

31. Turning back they entered the Chinese camp and overthrew their tents and such confusion ensued that the whole world was thrown upside down.

32. Jung Wang Beg with great courage, mounted the city walls, and erected in various places turrets strong as Sikandar's wall.

33. Having closed fast the gates, and strengthened the battlements (Särküb). On every battlement they placed soldiers who looked like so many jars.

34. When the people of Yarkand like ants and locusts mounted on the walls, all those armaments (*Jubbakhanas*) from the number of maces looked like a garden of white *qonaq* (16).

35. Over these 5 gates they placed worthy commanders: on the gateways they commanded captains to be placed.

36. They told off 'Alam Akhund to the gate called Qabagh: on the Terekbagh Gate, Qazi Akhund was standing and all coming up took an oath (17) before him.

37. On the third or Maskhara Gate was Mufti Sayfullah making pious vows to the tombs of the saints and reading passages from the Qoran.

38. On the fourth or Khanqah Gate stood the wise Khwaja Nu'mân, keeping a look out in every direction.

39. At the Gate called Altun Qabugh the Beg was standing ready day and night: beside him were 500 braves ready to fire their guns at the enemy.

40. Again the Beg having charged his horse down every street (18) and market-place all the people with lamentations made prayers to God for the people.

41. (The Beg thus ordered) "Strike, oh men of the town if you think it of any use. If the plunderers enter the town, join together and beat them with sticks."

42. All making salams heard this command with obedience and pleasure; the people of the town made oath and covenant (to obey).

43. Those bandits on the morrow arrived before the gate in a large crowd; every one had a donkey-cloth (*jul-i-khar*) on his head as a shield.

44. They ran with the cry of "Hay Huy" like the army of Yâjûj; on the walls there was shouting, and on the part of the bandits also.

45. Those bandits were unable (to do anything), so at length they withdrew at once (!); (because the townsmen) poured down on them like rain, musketry, cannon balls and burnt bricks.

46. Again one or two days had not passed, when the bandits entered the Sütlik Mazar. Those who had only been wounded (had eaten arrows) between morning and evening got up and fled from among the dead.

47. Thus for 32 days the Qaraqchis arrived from all sides—on to the walls they shot (arrows) and every one who fell (from the walls) living into their hands, they killed.

48. During 3 months this evil-minded crowd hung round the city: sequestrating the fields, gardens, plains and orchards.

49. They seized the fields like the people of Yâjûj (of old); pillaging everything they found; and set fire to 1,00,00,00,000 crops.

50. If the Chinese made a *sortie* from the town, the bandits would flee away like a fox in an osier-bed: but they would (quickly) return and shoot arrows at the Muhammadans.

51. The horns of the bandits were made of pumpkins, their trumpets were of bowls, their drums of baskets.

They wore the clothes of women. This worthless (*luti*) crowd wore caps shaped like a cooking-pot.

52. Thus did this evil-minded crowd lay siege to Yarkand.

(The siege lasted) from the season of Jawzâ to the season of Mîzân.

53. Rice rose to 10 tangas and even 15 tangas: and the people perished from the drought. In the eyes of the people a loaf became as scarce as a bit of the moon.

54. Day and night the people, in their houses, were grinding their handmills.

Those people who had no desire for sugar (19) could not even get dumplings to eat.

55. Such desolation had never been brought upon the Muhammadans, either by Jews, Armenians, Christians, Hindus or the Râfizis of Multan (20).

56. While the town was in this state of distress, there was continual fighting on the wall: what Rustam like qualities did Afrîdûn Bahadur Khan display!

57. Wherever the bandits were, they attacked them with sword lances and muskets driving them from the city and pursuing them even as far as Yuqqari qurghan [?]

58. The Wang during 3 months took no rest; but hoping for the advantage of the town, he hurled arrows at the bad men.

59. "Either to-day or to-morrow the enemy will run away: Oh townsmen call upon God.

"Select some (picked) men, and send them to me": thus spoke the Amban and the people obeyed him.

60. By the grace and generosity of God the Saints gave their aid: after these 3 months of effort, *i.e.*, on the part of the Wang, the town enjoyed peace.

61. The bandits perpetrated on the country people every kind of tyranny and injustice. Neither a cooking-pot, not a tea-pot—nay, out of a thousand houses in only one was a blanket (bed-cover). (21).

62. The people of the town and the country were never so distressed at any time: but the fortunate Wang Beg sought victory from God.

63. At that moment there arrived suddenly many troops under the command of Shei-du-Amban. This was at the end of 70 days.

Notes.

1. The country between Urumtse and Kashghar is known as *Alti Shahr* or the Six Cities although the district includes more than six important towns. It is also called *Sekiz Shahr* or the Eight Cities (see line 4, Note 3.)

2. This refers to the Hadîs (which by some is regarded as مَوْضُوع:—

أَصْحَابِى كَالنُّجُومِ بِأَيِّهِمُ اقْتَدَيْتُمْ اِهْتَدَيْتُمْ

3. See Note 1 above. *Sekiz Shahr* corresponds exactly with the popular Chinese name of this country *Nallu-baching*, *i.e.*, *Nan-lu-pa-ching*, the Eight Cities of the Southern road.

4. *Jasag* is a Mongolian title meaning chieftain (see Mayers, *the Chinese Government.*)

   Jung Wang is the Chinese *Chün Wang*, a title of nobility.

   Sula is a Mongolian word meaning "free." In connection with the Manchu title Amban it implies that this official has no Executive powers. Compare the Arabic word. مُعَرَّى.

5. *Shang-Fung* is a corruption of *Hsien Fêng*. A year title (*Nien-hao*) lasting from 1851 to 1862. This gives the date of 1857.

6. Ajirtqu is written in the MS. Ajritqu.

7. Lit. "wise and ignorant."

8. Lit. "ignorance."

9. Name of a village near Yarkand.

10. It is not clear who was unaware of what.

11. *i. e.*, A Hindu who had killed five of the bandits was himself killed.

12. *Shangladi*, a Turkish verb formed from the Chinese *Shang* (a gift).

13. *Ying-fan* is the Chinese *Ying-p'an.*

14. This perhaps refers to performing bears who fear the trainer's stick.

15. The meaning is somewhat obscure.

16. *Qonaq* is a kind of coarse millet.

17. *An* or *ant* = the Arabic *qasam*, an oath.

A'lam is the title by which the Chief Qazi is known in Kashgharia.

18. The Indian word *rasta* is also used in Kashgharia for a road.

19. By this expression the wealthy inhabitants are intended. Sugar being very dear in Kashgharia is much prized by the poor. *Yumdan* is a sort of dumpling.

20. There are many Multanis to be found in Yarkand. The Râfizis are a sect of the Shi'ahs.

21. *Yutgan Juwa* (*i.e.*, *Jubba*) is a large sheep-skin covering under which the people of this country sleep. Sometimes many are used at a time.

GHAZAT-I-MUSLIMIN.

Fol. 188 b. Begins :

الحمد لله الذی جعل الغزاة فرضا علی عباده المسلمین

After a few lines a poem of 8 verses in praise of the Deity beginning:

حمد بیحد درکهینکغه ای خدایا هر زمان...

Next follows a *qasida* of 14 verses in praise of Muhammad, beginning :

یا رسول الله کلیب وصفینک غه حقدین والضحی...

This is followed by a poem of 7 verses on Abu Bakr, ' Omar, 'Othmán, and ' Ali, beginning :

اول رسول نینک چاریاری شمعدک یورمینک خصال..

Hereupon follows a bayt in Persian :

خدا داد نصرت به برهان دین || فروکرد بر تخت خاقان چین

Fol. 189 b. امّا بعد ضمایر والی موالی ممالک ولایت و اهل دانش
اعیان مملکت عقلای اهل عالم و فضلای بنی آدم افاضل
اعالی و اسافل اهالی شریف و وضیع خاص و عام لارغه اظهر
من الشمس و اوضح من الامس روشن و هویدا بولغایکیم بو عالم
کجرفتار و زمانهٔ غدّار اهل اسلام لارغه برعکس نتیجه
Fol. 190 a. کورکوزوب نچند یل لارتینک بویوزیده بو مغولستان

Fol. 190 a.

اقلیمغه چین کافر لاری مسلّط بولوب نچند یل لار اوز رسم
قاعده سی و انصاف قانونی بیله باشلاب مسلمان لارنی مکر
حیله و فند فریب برله اوز طرفیکا مایل ایلاب اهل اسلام
نینک شرع شریفی نینک احکام لارینی جاری قیلماقفه علمالاردین
اعلم و مفتی و قاضی شیخ الاسلام و منجم خاطب قتارلیق
منصب دار تعیّن ایلاب قالغان صاحب الفضل اهل علم
لارنی مدرسه مسجد لارغه آخوند امام مؤذن قیلیب دین
ایشنی مانع قیلمان مسلمان لارنینک کونکلینی بو طریقه
برله رام ایلاب یورت داریق ایشیغه مسلمان لاردین حاکم
اشکاغه خزانه چی شانکبکی مراب متولی قتارلیق نچند منصب
دار لار یقین لاب عمدارلیق قه قیوب هر بری نینک اوز
مرتبه سیکا باقیب نچند او بلوکدین آدم نچند قاتمانلیقدین
یمباریب کنت لار ده کی مسلمان لارنی هراغان بولوب
یوروش برله تصرّف ایلاب بو یورت لارنی کما ینبغی اوز
تصرفیغه الیب قدیمقی صاحب دیانت دیندار لاردین کهنه
آدم قالمای اسلام ضیأینی کور مکان خلق قالغان نینک بو
یوزیده بو کافر لار انصاف قانون و رسم قاعده سی نی تاشلاب
اهل اسلام غه ظلم ستم لار قیلیب جبر جفا سینی کوندین
کونکا زیاده ایلاب بعضه مسلمان لار نهایتی ظلم ستم دین
قزبلالاری کافر لار نینک فرمایشی غه اوغول لاری ظالم

Fol. 190 a. لارنینک حمایتیغه کوکانیکا سکوت ایلاب علما و امرا لار بو
بد کودار لار ایشلاری نینک علاج و مصلحتنی قیلالمای
مضطر بولوب و هم مسلمانلار اوزه سیکا قسم قسم حوادثات
یوز کلتوروب تنگدل بولوب ایشان درویش لار علوم حقایقدین
معرّا عالم و علما لار فضل کمالات اکتسابیدین مبرّا امرا اکابر
ظلم ستم بُنیادیغه وابسته عاجز بیچاره لار بیکس لیک زمانیغه
پابسته خردمند لار سوز گوهریغه خریدارلیقدین ناری و
هنرمند لار نازک هنرلاریدین طبع لاری باری عالم نینک
نظامی بی انتظام و بنی آدم لار مزاجی بی سرانجام شرع
شریف احکام لاربنی عالم عمل لطیفه لاریدین عالم خیلی بیخبر
بولوب نهایتیغه یتیب ایردی +

Fol. 190 b. بو زماندا حضرت سید الابرار و احمد مختار شمس الضحی
و بدر الدجی نور الهدی مقام قوسین او ادنی یعنی حضرت
محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم نینک اولاد لاریدین
حضرت خواجه جلال الدین کنکی البخاری قدس سره العزیز
نینک بو مغولستان اقلیمیغه تابع کوچار موضعیده اوتکان
نبیره لار حضرت خواجه نظام الدین رحمة الله علیه نینک بش
برگلیک گل مثل لیک بش اوغلان لاری بار ایردی
برنچی اوغلانلاری حضرت نذر الدین خوجام
ایکنچی اوغلانلاری حضرت جمال الدین خوجام

Fol. 190 b. اوچونجی اوغلانلاری حضرت راشدین خوجام
تورتنجی اوغلانلاری حضرت فخرالدین خوجام
بشنجی اوغلانلاری حضرت جمال الدین خوجام
اتالار ایردیلار +

Fol. 191 a Here follow six lines of poetry

وینه بو مذکور خواجه لارنینک ایکی تغالاری بار ایردی
برلارینی اعلم خواجام ینه بیرلارنی خاطب خوجام دیر ایردی
بو ایکی خوجامنی هر برلاری اتا اورنیده بیلیب اعزاز اکرام لار
بیله کما ینبغی حرمت لارینی قیلور ایردی
بو ایکی خواجام نینک همه بابدا وصف اوصافلاری
نینک بر بر لاریکا مشابهتی زیاده ایردی +

Here follows a "*lámiyya*" qasida in Arabic beginning:

الا یا ایها الناس وصفهم منی مقول القال
فقلت وصفهم مقصود بالالفاظ عرب الحال

and extending down to the middle of fol. 192. *a*.

Fol. 192 *a*. القصته سنه ۱۲۷۷ انجی یلدا خاقان خان دین یارلیق کلیب
[A. H. 1277] ایکانکه قمولدین تارتیب تا یارکند ختن ده کی خطای
[A. D. 1861] منصب دار چریکلاری بچین کشیلاری تمام ینب کلسون
دیب او شبو جهتیدین مسلمانیه منصب دار لار دین
وانک و کونک و تاجی و تالغان حاکم و بیکلار مشورت قیلیب

Fol. 192 a. یارکنده کی خان امبان غه وایلی ده کی جانکچونک عریضه
بربیب ایکانلارکه آکوخان او شبو ولایت لارده خطای
منصب داری و چریکلاری غه وظیفه برمسه لار بزلارکه
مسلمانیه منصب دار لاری دور میز اوز ارامیزدا مصلحت
قیلیب خطای منصب دار لاریغه و چریکلاریغه وظیفه نی یورت
دین الیب برسک دیب ۰ اوشبو عریضه لارنی جانکچونکلار
Fol. 192 b. اچور قیلغان ده خاندین اوزونکلار بینکلار دیب اچور کلکانیدهٔ
مذکور مسلمانیه عملدار لاری مدت اوج ییلغچه امبان
چریکلارغه وظیفه برامیز دیب ۰ بو رت اهلیغه جبر ستم
و ظلم جفا لارنی قیلیب فقرا و رعیه لار بو ظلم جفا لارغه
طاقت کلتورالمای یورت نینک بوزولماقیغه حرکت قیلیب
[A. H. 1285] [A. D. 1870] ایکانلار سنه ۱۲۸۵ انجی ییلده محرم آییده کوچار اهلی و
تونکانی بوزولوب خطای لارنی نابود قیلیب احمد وانکنی اولتوروب
کوچار حاکمی قربان بیکنی اولتوروب یورت نی کافر و ظالم لار
دین پاکیزه قیلدیلار ۰

القصّه ـ بوخاجام لار مسلمان لارنینک بو طریقه ظلم ستم
تاتقانلاریغه طاقت قیلالمای خصوصاً اول عمدهٔ خواجگان
کرام و زبدهٔ سادات عظام سلطان الوقت صاحب الاحترام
ابو المظفر و المنظور بهادر خان غازی صاحب العدل و الاحسان

Fol.192 b. حضرت راشدین خان پادشاه حفظه الله تعالی الرّحمن مع
(؟) البلدان مدّ الله ظلّه علی کافة المسلمین بحرمة سیّد المختار
آخر الزّمان نینک کمال شجاعتی و دیانت لاری زیادتیدین
طاقت کلتورالمای اهل اسلام نینک بو ینکلغ صعوبت دشوار
لقیدین خلاص بولماق طلبی ده کوچار مملکتیده آبا و اجداد
کرام لاری نینک آستانه متبرّکه لاریده مدّتی معتکف
و منزوی بولوب جدّ جهد دعا و طلب که مشغول لوق
ایلاب اَلاَشْیَاءُ مَرْهُوْنَةٌ بِاَوْقَاتِهَا مضمونی بیله دعای خلوص
و بی ریا طلب خصوص لاری جناب حضرت کبریا غه مقبول
و مستجاب بولوب نچه دفعه بشارت غیبی و اشارت لاریبی
بولغاندین آیة کریمهٔ اُقْتُلُوا الْمُشْرِكِيْنَ حَيْثُ وَجَدْتُّمُوْهُمْ
Fol.193 a. مضمونیچه تونکانی آخونلار نینک کونکلیگا جهاد فرصتی نینک
انواری پرتو سالیب غزاة شریفه اقدامیغه رخصت تیلاب التجا
و التماس قیلیب کلکلانیده تونکانی آخونلار برله ظلم رسیده
مسلمان لارغه خفیةً رخصت بریب بولار بالاتفاق ماه
محرّم الحرام نینک برنچی کیچه سی آستانه عالیه جمع بولوب
جهاد و غزات کاریغه مرخّص و مامور بولوب فاتحه الیب
کَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِیْلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً کَثِیْرَةً بِاِذْنِ اللهِ مصداقی
برله حضرت قادر مختار نینک فضل کرمی برله خوشحال خرّم
لیک قیلاشیب هر بری غسل طهارت قیلاشیب نماز دوکانه

Fol. 193 a. شکر یکانه ادا ایلاب اهل عیال لاری بچیل لیک(1) ایلاب اوچلاریغه
اق کفن کیب باشلاریغه دستار چرماب غزات فکریده چقتیلار
اوغلاق شیرغه حمله قیلغاندک چو مله چیان غه زود کلتور
کاندک آزغنه تونکانی لاربیله ظلم کشیده لار قورقمای و
احتیاط قیلمای ٭

شونداغ اولوغ اقلیم گیر خاقان چین برله غزات وجهاد
قیلماقغه قصد قیلغان نینک ینه برسببی اول ایردیکیم بچین ایچنده
موکافرلار نینک ایلک کی انصاف قانونی ترک بولوب تونکانی
آخونلارغه جورجفا ظلم ستم یتکوروب بعضه سینی شهید
قیلغانیدا قالغان تولکانی آخونلار هجوم ایلاب کافر لاربیله
مقاتله قیلاشیب برمونچه کافرلارنی اولتوروب جزا سینی
برکانی ده خاقان چین بو تونکانی آخونلار نینک بو ینکلیغ
کارزار قیلغانینی آنکلاب غضبناک بولوب بویان طرفده کی
تونکانی لارنی اولتو ونکلار دیب آمبانلارغه اجازه ایباریب
خاقان نینک بو نامه سیدین تونکانی لار [ ] خبردار بولوب
Fol. 193 b. آمبان و دالویه لار حضوریغه کریب عذر تقصیر تعظیم و
تواضع لار بیله مواسا بولوب غضب سیاست دین قتولوب
چقیب تا اینکه بزلار خاطر یمیزنی بو کافر لار دین ایمن

(1) *Bachillik*=farewell; good-bye; see Zenkor under بچیلیک quoting a passage in Abulghazi which has been (ح) misread though more or less correctly understood, but I am not certain of my reading as (ḥ) sometimes has a mark below.

Fol. 193 b. قیلغان برله آخر الامر یننه بزلارنی غافل تافیب نابود قیلماقی
یراق ایمش بو کافرلار نینک چونک منصب دار لاری هر
طرفده نا انصافلیق و بدکردارلیق قاعده سینی توزوب
مسلمان لارنی ظلم جفا آستیده هلاکت که تاشلاب تورلار
بزلارهم نیتمیزنی غزات صادق ایلاب +

حضرت خواجگان لاردین بشارت بولوب امداد بولسه
اکا باقیب جهاد قیلماقدین اوزکه ایش نینک خوبی یوق دور
دیب + نچه دفعه حضرات (sic) راشدین خان خوجام مدّ الله
ظلّه دین رخصت تیلاکان ایدیلار حضرت خان خوجام بشارت
که توقّف قیلیب رخصت بر مکان ایدیلار بو دفعه آبا و
اجداد لاری روحانات لاریدین بشارت بولوب استمداد لاری
متیقّن (sic) بولغان وجهیدین رخصت بریب
ایدیلار +

القصّه مرخّص بولغان تونکانی آخو نلاربیله مسلمان لار
جمع بلوب قول لاریغه یراغ اصلح الیب (?) ثلث شب بولغاندا
شهادت ایتیب + حضرت جناب باری تعالی عنه توکّل تامّ
ایلاب کافرلار نینک او بیکا اوت قیوب اوچراغان
کافرلارنی اولتوروب انداغ قاتیق جنک قیلدیلار که
کافرلار بر بر لاریدین بیخبر کفّار نینک خونی آبجوی
بولدی اکثر کافرلار طاقت قیلالمای پروانه دک اوزینی

Fol.193 b. او تغه اوردیلار +

نظم

بولوب ابتدای بو جنك کارزار
بو کافر باشی چالمه دك خوارزار
بو اوت لار شراری چقیب آسمان
کداز اولدی اوتدا بو بدگوهران

Fol.194 a. **القصّه** بو غوغای عظیم دین آمان باشلیغ منصب دار لار خبر تاقیب آنچنان مصلحت لار قیلدی قور قنجی وحشت دین بدن لاریکا لرزه توشتی و اوتکان عمر لاریدین اولوم پراغیدین اوزکه هیچ ایش نینك علاجینی تفالمادی + آخر بولار هم اوز لارینی اوت تاشلاب مردار تنی کباب بولوب جانی سقرکه کتی + همه مسلمان لارغه فتح نصرت بولوب اولجه های بیشمار دستیاب ایلاب بو قدر کافر لارنی برکیچه ده نیست نابود قیلیب غم غصّه دین خلاص بولوشوب تن لارینی کافر لار نینك مردار قانیدین پاك قیلیب + حضرت قادر علی الاطلاق درکاهیغه چندان شکر لار ادا قیلیب بر برینی مبارکباد لیق قیلیب خوشحال لیق قیلشیلار اکاغیچه صبح نمایان بولدی آفتاب چقتی نماز بامداد نی ادا قیلیب +

Fol. 194 a. بو واقعهٔ عظیم نینك اخبارینی حضرت خان خوجام
پادشاه جناب لاریغه بطریق تحفه خوشلوق بر له اظهار
ایلاب اطراف جوانب غه مسلمان لارغه فاش ایلاب صحرا
وصحرا لارده مکان یتوب مسلمان لارنینك فل مال لارینی
زحمه طریقه سیده آلغان و مسلمان لارغه آزغنه بهانه
برله جزای عظیم بریب آزار برکان کافرلارنی اولتوروب
کافرلار نینك اطاعتیده بورکان سرکش لارنی اسلام طرفیغه
منقاد و مطیع (1) قیلدی . حضرت خان خوجام پادشاه بو ینکلیغ
اولوغ طلسم (2) و مشکل ایش لار آسان لیق برله کشایش بولوب
Fol. 194 b. فتح نصرت بولغان نینك شکرانه سیکا حضرت کبریاغه حمد
ثنا ایلاب غازی بولغان مسلمان لارغه مبارکباد لیق قیلیب
دعای خیر قیلدیلار و بو دعانی او قودیلار .

نظم

خدایا حمد بیحدّ رحمتنك نی ایلا دینك اظهار
کرم لیك پادشا سین (؟) قیل روا حاجت هر بار
قدم قویدوم اولوغ ایش قه عنایت برله رحم اتکیل
کشایش ایلادینك اوّل ایشلاریمنی رحمتینك بسیار
عطا قیلغیل بو غازی بنده لارکه غیرت جرأت
شجاعت بابیده کویا علیدك ایلادینك تیار

(2) Ms. طلم

Fol. 194 b.

پناهنکغه ساغندیم قبل مناجاتیم قبول بودم
قبولونك قل قیلور برشه (؟) نی کرسین ایلسانك نظار
ایرور من بندهٔ عاجز جنابنك ساری یوز قویدوم
قبول قیلسانك بولور اول رحمتنکدین حول لاریم کلذار
بلیم بوکمای ریاضتده یاتیب من رحمتنك ابروب
عطا ایله مرادیم نی ایرورسین قادر مختار
دیب بو مناجات نی تمام قیلیب حضرت درکاه بی نیازغه
نازکرشمه جذب جنونی برله اوز احوالاتین عرض ایلاب
مسلمان لار حضرت لاریدین استمداد لاری اخبارینی اظهار
ایلکان لاری + نظم

Here follow ten more lines of poetry which it is unnecessary to give.

Fol. 195 a. القصّه بشارت احوالین بیان ایلاب دعای خیر
قیلدیلار +

فصل (1)

داستان ایسماك کوراك کیم حضرت خان خوجام

پادشاه کافر لارنینك کداز بولغان اوی مکاتلاریغه تماشاه (Sic)

(1) This is the common heading for most new sections throughout the three volumes and this is the only indication of the unity of the whole.

Fol. 195 a. قیلماق اوچون سوار بولغان لاری حضرت خوجام پادشاه اکابر
اشرافلارنی حضورلاریغه چرلاتیب نعمتهای فراوان برله
سرفراز قیلیب شاد خرم لیك برله آصلانیب کافرلارنینك های
مکانلاریغه یتیلار کوردیلار کیم کافرلارنینك اولوکلاری
کشته و پشته بولوب دور و مردار باشلاری نینك تاشیدك
یتیب دور اوی عمارتلاری خراب و ویران بولوب دور
کفر نینك آثانیدین هیچ اثری قالمدی کفر ظلماتی اسلام
نوریغه مبدل بولوب دور + حضرت حق سبحانه و تعالی
نینك فضل و احسانی ارواح حضرات لار نینك امدادی
برکاتیدین کوچار مملکتی داکی کافرلار تمام هلاك بولوب دور
شهر اسلام آباد بولغانیغه یوز مینك شکر ثنا لار ایتیب طبل
شادیانه نوازغه کلتوردی هر قبیلاری اوز مکانلاریغه یاندیلار
Fol. 195 b. حضرت پادشاه نینك امرلاری بیله چقورلار قزیب کافرلار
نینك اولوکلارینی کوموب بدبویلیق حرکنت دین خارج بولدیلار
مسلمانلار کافرلار نینك یراغ اصلح لارینی بیشمار اولجه آلدیلار
ومکمّل و مصلح بولوب توردیلار + **نظم**

بولوب دور روشنالیق غه مبدّل کفر ظلماتی
مبارکبادلیق ایلاب مسلمان لارغه هیهاتی
کوچار اطرافی اکنافی ده مؤمن لار بولوب خوشحال
خدا نینك فضل احسانی قروتی کفر نینك ذاتی

Fol. 195 b. مسلمان لار تافیب آرام خطایلار جور ظلمیدین
خدا نینك فضلیغه باقغیل ایرور اول قاضی حاجاتی
نچه ییلدین یرور ایردی مسلمانلارغه جبر ایلاب
بولوب فرضین (؟) پیاده قیلدی امدی فلنی اول زاتی (؟)
بولوب صاحب دیانت خلق لار چندان نچه خوشوقت
زیاده بولدی بودم همه مردم نینك عقیداتی
The Title of the Work خوجام نینك آتلاریغه تحفه ایلاب بو کتاب یازدیم
غزات مسلمین تسمیه ایلاب یادکار آتی

فصل

داستان اشتماك كراك ابو المظفر والمنصور حضرت راشدین خان خوجام مد الله ظله فی اعیان مملکت لار باتفاق پادشاه لیق تحفتیغه تکلیف قیلغانی .

القصّه کوچار مملکتی نینك علما و امرا اکابر اشراف لاری و غازی تونکان آخونلار جمع بولوب پادشاه لیق قه حضرت خوجام نی لایق کوروب خدمتلاریغه کریب مصلحت مشورت قیلیب حضرت خان خوجام نی ماه تابان ینکلیغ .

Fol. 195 *b*. اوترادا (؟) اولتور غوزوب مصلحت لارینی عرض قیلدیلاره
حضرت خان خوجام ابا قیلیب ایدیلارکیم پادشاه لیق
Fol. 196 *a*. قیلماق در حقیقت آسان ایماس همه لشکر نینک حال احوال
افعالیدین خبر آلماق - فقرالارغه اتا انا سیدین زیاده مهربان
بولوب عرض حالیغه تیماک - فقرالارنینک فل مالینی محافظت
قیلماق - عدل عدالت پیشه قیلیب - عالم علما لارغه عزت
اکرام قیلماق - شرع شریف احکامیدین اصلاً تجاوز قیلمای
احتیاط دا بولماق - پادشاه فمه سیغه لازم دور - مبادا
سهولت قیلیب سلطنت و حکومت نینک غروری دین بیوجه
شرعی خون ناحق قیلسه و یا بیچارهٔ نینک فل مالی ظلوم
بیله ایلکیدین کتسه و یا رعیه لارغه شفقت نی ترک اتسه
و یا علما لارغه نظر حقارت بیله قراسه قیامت کونی جواب
برماک مشکل دور - وینه بزلار قدیمدین دعاکوی خلق
دور میز بزلارکه تخت سلطنت و حکومت لایق ایماس
دیب قبول قیلمادیلار + همه اعیان مملکت لار تولا التجا
و تولا بیله باردیک (؟) عرض قیلدیلارکه بو ایشلارنی کلّی
حضرت لاریدین سرنجام (*Sic*) تافیب احکام شرعی جاری
بولسه ینه کشی نینک ایلکیدین کلماکی ممکن بولماس
چراکه حضرت لاری نچه ییل لار نینک بو یوزیده قناعت
گوشه سیده منزوی بولوب تقوی و پرهیز کار لیق ایشلارنی

Fol. 196 a. لازم تتوب امر معروف نی عمل که کلتوروب نهی منکردین
یانیب رعیه فقرا لارغه شفقت کورکوزوب حقنی ناحقدین
ایریب یورماك حضرت لاری نینك شعارلاری ترور-
اول جهتدین همه بالاتفاق حضرت لارینی سزاوار کورا
دورمیز وینه قدیمقی بزرکوارلاری حضرت سید
جلال الدین کتکی البخاری قدس سره العزیز بو مغولستان
اقلیمیدا کی کافرلار بیله نچه ییل محاربه و مقاتله قیلاشیب
Fol. 196 b. مسلمانلارنی کافرلارنینك قولیدین خلاص ایلاب عیبلی
موضعیده اوتکان توغلوق تمور خان باشلیغ تولا کافرلارنی دین
اسلام مشرف ایلاب تا قمول خامپلیق یورت لارغیچه
خانلیق قیلیب اوتکان ترور تولا تواریخ (sic) کتابلاریده
مسطور و کهنه سال علما لار نقل لاریده مذکور ترور-
و اولاردین کین محمد خان عبد الله خان سلطان سعید خان
نور الدین خان اسماعیل خان عبد الرشید خان علیهم الرّحمة
و الغفران لار نچند ییل بو مغولستان اقلیمی نی تصرّف
قیلیب حکمرانلیق ایلاب دور- بولاردین کین کفارلار
ینه استیلا قیلیب قالماق نینك تصرفیغه اوتوب نچه
ییل دین کین حضرت حق سبحانه و تعالی نینك فضل
کرمی بوله بو مملکت لارنی اسحاقیه و افاقیه خوجام لار
تصرّف ایلاب حکمرانلیق قیلیب انکایلاره آندین کین

Fol. 196 b. چین ماچین کافرلاری استیلا قیلیب بو مملکت لارنی بنچه
ییل نینک بو ییانیدا تصرّف قیلیب ظلم جفالارنی نهایتی
قیلیب توروب ایکان الحمد لله بو زمان همایون آوان دا
حضرت حق سبحانه و تعالی فضل کرم قیلیب آبا و اجداد
لاری نینک امدادی بیله بو مملکت لار نینک حکمرانلیق
سلطنتی و غزات شریفه خدمتی و رعایا و فقرا لارغه
عدالتی یتکورمک نی حضرتلاری نینک نصیبه لاری
اوچون فتح نصرت میسر قیلیب بو شرافت لارنی عطا
ایلاب دور بز لار همه تاتفاق حضرتلارینی پادشاه لیق
قه تیلامیز و همه میز نینک رضا و خوشنود لوقیمیز
اولدوروب زار تضرّع بر له التجا و التماس قیلدیلار
ناچار حضرت خوجام شیرین زبانلیق و لطف مهربانلیق
Fol. 197 a. قیلیب ایدیلار که پدر بزرگواریم علیه الرحمة نینک
برادر لاری اتا اورنیدا تغا اغا و انیلاریم باردور همه لاری
اصل دانش قاعده و قانون ده بر کمال دور لار شبولار
باتفاق معقول کورسه همه میزغه یخشی ایرور دیب
امر قیلدیلار ایرسه بو اعیان مملکت لار اعلم خوجام
باشلغین سید السادات مجمع الحسنات لار طرفیغه متوجه
بولوب تورغاندا . بو خوجام لار همه سی خبر تافیب همه
باتفاق حضرت خوجام حضوریغه حاضر بولوب عذر تقصیر

Fol. 197 a. ایلاب ایدیلار کیم بزلارنینک سنه سالیمیز چونک بولغان
بیله علم عمل ده و امور مملکت ده و تدبیر مصلحت ده
همه مزدین اوزلاری پیش قدم دورلار- بزلارنینک
مورضا لقیمز (sic) اولدورکه اوزلاری سلطنت تختیده
اولتوروب علالت طریقیده حکمرانلیق قیلسه لار بزلار
معیّن بولوب دولتخواه لیق طریقیده خدمت ده بولساق
یورت دار لیق سرنجام تاپیب غزات الشیده کاربار لاریمز
برکمال بولغو سیدور دیب • بولار هم بالاتفاق حضرت
خوجام نی تخت سلطنت تکلیف قیلدیلار حضرت
خوجام هم همه نینک اتفاقی بیله تخت سلطنت که
چقیب اولتوردیلار اغاوانی لار باشلغین همه اعیان
مملکت لار مبارکباد لیق ایلاب زرین تاج باشلاریغه
قیوب همه لاری بو امر جلیل نینک اوزمدعالاریچه
حاصل بولغانینی سعادت دارین بیلیب حضرت واهب
العطیات درکاهیغه چندان شکر ثنا ادا قیلیب آیة کریمة
اَطِیْعُوا اللهَ وَ اَطِیْعُوا الرَّسُوْلَ وَ اُوْلِی الْاَمْرِ مِنْکُمْ مقتضا
سیغه همه لاری اطاعت عنایتنی حضرت خواجام غه
Fol. 197 b. تسلیم ایلاب و یعتبر فی المبالغه اعیانهم و اشرافهم
مضمونیچه اعیان مملکت لار بیعت قیلیب امام حق وسلطان
برحق کوتردیلار • حق سبحانه و تعالی نی فضل کرمی برله

Fol. 197 b. حضرت خان خوجام غه لطف مرحمت قیلیب تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَ تَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ مضمونیچه بو مغولستان دیاری نینک خانلیق و حکمرانلیق سلطنتی فی عطا ایلاکانیکا وَ ذٰلِكَ فَضْلُ اللهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَ اللهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ اشارتی برله همه اعیان مملکت شاد خرم بولوب بادشاه اسلام خدمتیکا مشرف بولغانینی فخر مباحات بیلیب هرقیشی لاری اوزمکان لاریغه یانیب ما هو الواقع فی اهل عیال لاریغه بیان قیلاشیب آرام ایشتلار .

Here follows a *qasida* of ten lines which need not be quoted.

Fol. 198 a. **القصّه** حضرت خوجام پادشاه تخت سلطنت اوزره برقرار بولوب پادشاه لیق رسم قاعده سینی تزوماك و شأن و شوکت لارینی آراسته قیلماق و خلایقلارکه برضابطه لیکدین امان برماك و ضبط مملکت قیلماق و شرع شریف احکامینی جاری قیلماق اوچون وزیر وزرا امیر امرا تعین قیلغای اتفالاری اعلم خوجام خاطب خوجام و اکالاری نذر الدین خوجام جمال الدین خوجام انیلاری جلال الدین خوجام فخر الدین خوجام عظمهم الله شأنهم باشلغین اعیان مملکت صاحب عقل صاحب فراست لارنی حضوریغه چرلاتیب امر قیلدیلار که خواه پادشاه

Fol. 198 a. بولسون خواه کدا بولسون مزاجی اوچ حال دین تاشقری

بولماس رجل - نصف رجل - لاشی رجل +

This philosophizing continues for several pages.

The narrative is again resumed on Fol. 200 a. and is reintroduced with the usual formula.

داستان اشتماک کراک کیم

Fol. 200 a. ماه محرم نینك ایچیده کوچار بوزولوب آقسونی

آلغانلارینی یارکنده کی تونکانیلار اشتیب ماه صفر

ده یارکند بوزولوب قلعهٔ تاشیدهٔ کی می می چجی (1)

وگرگش خطایلارني تونکانی و خواه فقرالار اولتوروب

ایکان لار اهل یارکند اوشبو اوچ ییل ایچنده کروکش

لاردین یکرمه بیش مینك یا مبوغه قرضدار بولوب

ایکانلار ینگی شهر ایچنده کی تونکانی لار او چکون

حکومت قیلیب تورفانده مانجو شهریده کی خطایلار

چونك صفیل (sic) اوستیغه چقیب دروازه لارنی تاریتیب

برمونچه تونکانی لارنی اولتوروب قالغان تونکانی لار

مسلمان شهریغه قاچیب چقیب ایکانلار مذکور تونکانی لار

امام سلیمان امام مسلمانیه لاردین کابل یق غلام حسین

حضرت نی پادشاه کوتریب مدت ایکی آی چه خطای

بیلان اوروشوب خطایلارو مسلمان لاردین کوب آدم

(1) Mei-mei-ji = merchants (Chinese)

Fol. 200 b. نی شهید قیلدی شولوقت لار ماه ربیع الثانی نینك آخری
ایردی کوچا دا کی راشدین خان نینك اکاسی شیخ خوجام
اوغلی کیچیك خوجام کوچا و آقسو لوق تونکانی
و لشکر لاری و توپخانه لاری مقدار اون بش مینك چه
آدم بیلان یارکند که کلیب توشوب یارکند حکومتینی
شیخ خوجه قولیغه الیب کهنه شهر ده کي اور داغه
توشوب مدت اوچ آی هر کونی خطایلار بیله اوروشوب
توردی شولوقتیده کوچا و آقسو و یارکند تونکانی لاری
بربری بیلان بر بولوب کوچا دین کلکان شیخ خوجه بیلان
نا اتفاق بولوب آزاد بریب ایردی + مذکور شیخ خوجه اوز
تابع لشکر و آدم لاری بیله کوچاغه یانیب کتیب تونکانی لار
کابل لوق غلام حسین حضرت نی اکاسی عبد الرحمن
حضرت نی پادشاه کوتریب خطایلار بیله اوروشوب
توردیلار + ینه کوچادین راشدین خان برهان الدین
خواجه نی و اوغلی حامد خواجه نی باش قیلیب برار مینك
آدم بیلان یارکند که یبارکان ده یارکند ده کی تونکانی حکومت
نی بر مدیلار مذکور برهان الدین خواجه کهنه شهر اوردا سیده
برمونچه وقت توروب حکومت تکمکان سبب دین اوغلی
حامدین خواجه بوزولوب کهنه شهر نی برمونچه تلان و تاراج
قیلیب ایدی تونکانی لار کلیب مذکور حامدین خواجه نی

Fol. 200 b. دروازه تاشیغه چقاریب اتیب دور بوسوز بویورده تورسون +

القصّه یارکند بوزولوب برآیدین ماه ربیع الاوّل

ده‌بینکی حصار قرغزی صدیق بیك باش بولوب قرغزلاردین

لشکر قیلیب کاشغرغه یوزلانیب کهنه شهرنی تصرف قیلیب

آلدی انینك اوستیغه خوقند دین بزرگ خان توره بیله

Fol. 201 a. یعقوب بیك کلیب کاشغرنی صدیق بیک قولیدین آلیب

یعقوب بیك یارکندکه کلیب سه شنبه کونی رواق اوردا‌غه

توشوب اولتوردی پنجشنبه کونی حاکم بیك اوردا دین

برهان الدین خواجه نی چقاریب اورداغه کریب اولتوردی +

شولکونی کوچا واقسودین کوب لشکر بیلان اعلم خواجه

جمال الدین خوجم و فخر الدین خوجه و جلال الدین خوجه

لارباش بولوب کلیب شهرتاشیغه توشتی + جمعه کونی

یعقوب بیك اوزلشکری بیلان شهرتاشی جهانباغ قه باردی

کوچالیق لارهم کلیب نهایتي قاتیغ جنك قیلاشیب یعقوب بیك

قاچیب شهر ایچر بیلان کاشغر طرف که یانیب کتیلار

تونکانی لار هر ایکی طرف بله ایشی بولمای توردی کوچالیق

شول آدینه کونی وقت شام بیله شهرغه کریب دروازه لارغه

آدم قیوب ایگه دارچلیق قیلیب شهر اوزه سیده توردیلار

تونکانی لارغه پادشاه بولوب تورغان. غلام حسین حضرت

وعبد الرّحمن حضرت نی تتوب آلدی تورت بش آی

Fol. 201 a. کوچالیق شهرده حکومت قیلیب توردیلار خطای شهرینی هم
آلدیلار تونکانی لار هم کوچالیق لارغه تابع بولوب توردی
بوسوز بویرده تورسون +

القصه یارکند یوزولغان کونلارده ختن هم بوزولوب
حبیب الله حاجی پادشاه بولوب ختن ده کی خطایلارینی
نابود قیلیب ایکی هفته ایچیده تمام خطای لشکرینی یوق
قیلیب ختن نی اوز تصرفیغه کرکوزوب توردی +
بو مونچه وقت دین کین یارکندده کی عبد الرحمن حضرتم
نینک اوغلی عطاء الله و وزیرخان لارنی تونکانی لار
سرعسکر قیلیب ختن طرفیکا یوباردی ختن پادشاهی
حاجی پادشاه اوغلی عبد الرحمن خان نی لشکر باشی قیلیب
ایباردی [[one word illegible]] ایکی لشکر اوروشوب ختن لشکری
غالب کلیب تونکانی لارینی نابود قیلیب + چونکی سلیمان
امام نی بیر مونچه آدم لاری بیلان تتوب اسیر قیلیب ختن
که آلیب کتی ختن پادشاهی نینک اوغلی لشکر باشی بولغان
عبد الرحمن خان هم شول کونی اولدی بوسوز بویرده تورسون +

Fol. 201 القصه جمال الدین خوجه کوچالیق و تونکانی لشکر
لارین آلیب کاشغرغه یعقوب بیک نینک اوستیغه یوردی
یعقوب بیک هم خان اریق قه چقیب کلیب جمال الدین خوجه
و تونکانی لار بیلان اوروشوب مذکور جمال الدین خوجه

Fol. 201 b. و تونکانی لارغه کوب شکست بریب برمونچه کوچالیق و
تونکانی لارنی یعقوب بیك اسیر قیلیب آلدی + کوچالیق
یارکندنی تاشلاب کوچا طرفیکا خان اریق بیله کتی لار
یعقوب بیك مربابانی یارکندکه حاکم قیلیب ایباردی شولوقت
خوقند طرفدین تولا لشکر بیلان مرزا احمد قوش بیکی
کاته توره ولیخان توره کچیك خان توره بیك محمد منکباشی
کوب سرکرده لار یعقوب قوش بیکی خدمتیغه کلدیلار
و بیعت قیلدیلار +

یعقوب بیك شولوقتیده ینکی شهر قلعه سینی قماب
تورغان ایدی آخر شولحطه ینکی شهرنی آلدیلار آلدیغه
کلکان خطایلارنی مسلمان قیلدیلار کاشغردین یعقوب بیك
خاطر جمع بولوب یارکندکه کلدی ینه مربابا دادخواه نی
یارکندکه حاکم قیلدی + برمونچه وقتدین کین یعقوب بیکنی
اوز آدم لاری بوزولوب بزرکخان تورهنی آلیب کاشغرغه
کی یعقوب بیك هم بولارنینك ارقه سیدین قولادی
قیپچاقلارنی یعقوب بیك نینك آدم لاری ینکی شهرکه
وهم کهنه شهرکه کرکالی قویمادیلار آخر ناعلاج ینکی شهرغه
کریب قمالیب ( ) یعقوب بیك بیلان اوروشوب آخری
قیپچاقلارنی یولی بیلان مرغنانغه قاچیب کتی لار +

شولوقت یارکندنی ینه تونکانی لار تصرف قیلیب

Fol. 202 a. قالدی ینه کوچادین راشدین خان عیسی خواجه نی امیر لشکر
قیلیب برمونچه لشکر بیلان یارکندکه ایباردی اوردا سیغه
کریب توردی عیسی خوجه تونکانیلار بیلان باتفاق یارکندنی
سوراب توردی مدت بر ییلدین زیاده راق ینه یعقوب بیک
کاشغردین چقیب مرال باشینی آلیب ینه یارکندکه کلیب
چینی باغ طرفیکا توشتی کوچالیق و تونکانی لار بر بولوب
یعقوب بیک بیلان نهایتی قاتیغ اوروشوب یعقوب بیک
هر ایلکه سنی قتل قیلیب تمام قیلدی + مذکور عیسی خوجه
نی اسیر قیلیب قالغان تونکانی لار تابع بولوب ینکی شهر
وکهنه شهرنی یعقوب بیک قولیغه آلدی محمد یونس شغاول
نی حاکم قیلیب کاشغرغه یوردی ینه بر ییلدین کین یعقوب بیک
اوزی کلیب ختن که یوروب ختن نی حاجی پادشاه قولیدین
آلیب مذکور حاجی پادشاه نی اسیر قیلیب یارکندکه
آلیب کلیب + برمونچه وقتده مخفی اولتوردی + ینه
یعقوب بیک کاشغر باریب برمونچه زماندین کین آقسوغه
یوردی باریب آقسو دریاسیده کوچالیق و آقسولیق لار
بیلان اوروشوب آقسونی آلدی آقسو حاکمی جمال الدین
خوجه نی یارکندکه ایباریب اولتوردی آقسودین چقیب
بای نینک نصفی یولیده کوچالیق خوجه لار بیلان اوروشوب
کوچالیق لارنی سوروب باریب بای سایرام و کوچانی آلیب

Fol. 202 a. کوچا پادشاه سی راشدین خان نی تتوب اولتوردی ٭ جمال الدین
خوجه و فخر الدین خوجه لارینی هم اولتوردی بو جماعه لاردین
یعقوب بیك که مخفی تابع بولغان عیسی خوجه و برهان الدین
خوجه حامدین خوجه لار سلامت قالدی کورلی (Sic) عیچه بدولت
که تابع بولدی لشکر قیوب همه شهر لارغه حاکم توختاتیب
کاشغرغه یاندی ٭ ینه برمونجه وقت دین کین اوروبچی و
Fol. 202 b. تورفان طرفدین تونکانی لار بوزولوب کلیب کوچاغیچه لیك
آلیب کوچانی تلان و تاراج قیلیب توردی ٭ بو خبرنی
یعقوب بیك انکلاب تورغون لشکر بیله باردی تونکانی لار
بدولت کالکلان خبرنی اشتیب قاچیب کتتی سرکرده قالدی
تونکانیلار قاچقاندین کین شویودین کاشغرغه یان کساسب (؟)
عرض قیلغانیده یعقوب بیك جواب بریب دورکه من کوچاده
فقرا و غربا و مسکین لارنینك بلار بارقه سنی تونکانی لار
اولجه و اسیر قیلیب کتسه انی اجراتیب الیب برمای یانمایدور
من دیب کورلا طرفیکه لشکر بیکران بیله باریب دورکورلادا تونکانی
لارغه تکمای توقسون دیکان جای غه باریب ایدی تورفان و اوروبچی
تونکانی لارنی کلیب یعقوب بیك بیله قاتیغ جنك قیلاشیب ٭
آخر یعقوب بیك غلابت قیلیب تونکانی لارنی اولتوروب اسیر
قیلیب آلدی موندین تورفان غه باریب تورفان قلعه سی نهایتی
یمان ایکان نیچه وقت توروب تولا مشقت لار بیله تورغان نی

Fol. 202 *b.* هم آلدی و اوروچی نی هم آلدی + او یردین کاشغرغه یانیب
کلدی . بروننچه ولایت لارغه اوغلی بیک قلنی ایباریب آلدی بیک
قل باریب آلدی + اوروچی ده کم قالغان . بروننچه شهر لارنی
تمام الیب تا قمول غیچه باریب الیب ایکانلار +

[A. H. 1286]
[A. D. 1871]

Fol. 203 *a.* تاریخقه . برمینك ایکی یوز سکسن یته
یارکند حسابیدا قوی یلی ایردی یعقوب
قوش بیکی لندن خانی . برلان یول تاپیب
واندین خلیفهٔ رومغه تابع بولغانی

القصّه یعقوب بیك تاکورله نی آلغان وقتیده بو
اندیجان طرفیداکی اوروسلار کاشغر اطرافلاریغه یقین
کلبکانیده یعقوب بیك بو اوروسلاردین اندیشه و وهمناك
بولوب لشکرنی زیاده قیلماقغه مصلحت قیلیب ملطیق
و قلیچ و توف لارنی زیاده قیلماقغه مشورت قیلیب انداغ
تدبیر قیلدیکه اینکلیس دولتی که آشناجی لیق (؟) پیدا
قیلسان دیب مصلحت تعیّن تاپتی قاضی نورام بروننچه
پیش کشلار برلان ایباریب کلکتا داکی صاحب برلان
کوروشوب لات صاحب غه بو ایشلار مقبول بولوب پای
تحت لندنداکی ملیکه کمپنی صاحب غه معلوم قیلغانیدهٔ

Fol. 203 b. کمپنی صاحب غه هم منظور بولوب لندنکه مینینگ خدمتیم
که ایلچی نی ایباریبنگ دیب لات صاحب غه حکوم بولغانیده
لات صاحب حکوم که قراب (؟) تورت نفر آدمی .برلان قاضی
تورام نی آلیب بارغان تارتوق پیش کشلاربنی وینه تورت
کشی نی قوشوب لندنکه ایباردی قالغان آدم لاربنی کلکتاده
تورار سزلار دیب جائی تعیّن قیلیب توشکون قوتالغو
تعیّن قیلیب خبر آلماقغه کوتوال قویدی +

قاضی تورام لندنکه باریب توقوز کون غچه لیك تعیّن
قیلغان جایده وزیر صاحب لار برلان کوروشوب توردی
اندین اورواغه کرماك که حکوم بولدی و تارتوق پیش کشلاربنی
Fol. 203 a. فرنکی صاحب کوره محرم لار تاپجوروب الیب کمپنی صاحب
نینك نظریدین اوتکارتیب و ایبارکان عریضه لاری زیاده
مقبول بولوب اون ایکی مینگ پستانلیق ملطیق و سکن
پستانلیق جلوتوف و نچند قسم عجائب و غرائب نرسه لارنی
یعقوب بیك که تحفه طریقه سیده انعام و احسان قیلیب
یاندوردی کلکتاغه یانیب کلکانده لات صاحب هم یعقوب بیك
که ایبارکان تحفه لاریدن نچند درجه ارتوق انعام و احسان
قیلیب یارکند که یاندوردی پستانلیق ملطیق و پستانلارنی
تعلیم قیلماقغه هندوستانلیق حافظ جی اوسته نی ایکی
شاگردی برلان قوشوب بردی پستانلیق تیزآب هم بردی

Fol. 263 b. بوسلطنت کاشغرغه کلکانده یعقوب بیک که بدولت نام
قویلدی صونکقی یلی فرصت صاحب[1] نام لاٹ التہ منصب دار
فرنکی برلان یارکند که کلیب ینکی شهرده علیحده ایلچی خانه
سالیب اوّل جایغه توشوردی اول ایلچی خانه ایکی یل سکونت
قیلدی هرکونی یماك ایچماکی که ایکی یوزچنك سوت وبکرمه
جنك شکر التہ یوز توخوم (Sic) یوزجنك کلاکو کوشتی یوز
جنك قوی کوشتی اوتوز توخی بکرمه جنك مسکه باغ
قرق جنك قوی یاغی اون جارك کوروج اللیك جارك قوناق
بش یوز باغ بده (?) قوشکون تعیّن قیلدی + هر آزینه (Sic)
کونی یته نفر صاحب غه اوچ قبت دین تون هر آیده
آدمی ؟ یتمش اوچ اومی (?) غه برقبت دین تون اللیك تنکه دین
قل و اونباشی لارغه ایکی قبت دین تون ایکی یوز تنکه
Fol. 204 a. دین قل تعین قیلیب یارکنده کی محمد یونس دادخواه غه
عنایت نامه ایباردی و اندین بو صاحب لارنینك مددی
برلان هندوستان دین یول تاپیب استامبول پادشاهی
خلیفهٔ دوم عبد العزیز خان خدمت لاریغه بنه شول قاضی
تورام نی تارتوق پیش کش لار برلان ایباردی یارکند دین
چقیب تا استامبول غه بارغونچه لیك اینکلیس صاحب لار
مددی بردی قاضی تورام استامبول غه بارغانده برآی تعین
قیلغان جایده استقامت قیلیب اندین صدراعظم لار برلان

(1) Sir Douglas Forsyth.

Fol. 204 a. ملاقات بولدی . برنجه کون اوتکاندین کین تارتوق پیش
کشلارینی خط مضمونیچه اوتکاردی و اوزینی هم سلطان
عبد العزیز خان نینک حضوریغه الیب کردی ایبارکان عرضه
نی هم خان نینک نظریدین اوتکاردی عرضه نی اوقوب مطالعه
کوروب عرضه نی قبول قیلیب قاضی قوره که بش دقیقه
کورونوش بردی اون ایکی مینک کارتوس ملطیق و اوتوز
کارتوس جلوتوق و مشقی تسلیم برماک که التە نفر معلم
افندی انعام و احسان ایلادی تاشقاری چقانده صدر اعظم
لار مشورت قیلیب سلطان افندیم نینک بو انعام لاری
زاکون (؟) و نظام غه و قانون غه سیغمای دور اون ایکی
مینک ملطیق باشقه اقلیم غه برماک نظام ایماس دور دیب
Fol. 204 b. تورت مینک ملطیق و توف لارنی و معلم لارنی بردی اولارنی
هم فرنکی صاحب لار نینک مددکار لقی برلان کاشغر الیب کلدی

اولوقتیده بدولت که جناب عالی نام قویولدی اندین
کین فرصت صاحب کاشغرغه باریب جناب عالی برلان
کوروشوب لندنکه یاندیلار اندین دیکلس (؟) صاحب اینی سی(؟)
چوته صاحب برلان سوداگر حسابیده بولوب یارکندکه التە
یوز خچر مال الیب کلدی بولارنی خستین (؟) سرایغه توشوب
دیلار تا خطای منصب داری زونکتونک نلمدار آقسوغه
کلکانده بو ایکی صاحب لار هندوستان غه روان بولدی +

القصّه فصل داستان ایشتماک کراک کیم

خاقان اعظم و سلاطین معظم و صاحب تخت و عزّت و خزینه و دفینه و لشکر و علم یعنی خاقان ابن خاقان ابن خاقان جهان جوی کانگشوی خان نصرت و اقبال دین و و انصاف و احسان و کمال دین اندک مقدمه قیلیب داستان آغاز قیلماق وانینگ بیلان یقین ده اوتکان زمانلار نینگ واقعات لاریدین بعضینی نظم رشته سیده و بعضینی نثر سلکیده مرتّب و مسلسل ایلاب هوش قولاقیغه گوشواره و خرد کوزیغه منتظر نظاره ایشماک نینگ بیانی +

Fol. 205 b.

نظم

اولوغ تنگری تعالی خلق قیلدی اشبو دنیانی

ینه کوب نرسه ایجاد ایلادی جن و انسانی

جهان آباد قیلماقغه زهی قدرت نمالیغ دین

سالیب اطراف عالم ایچره مینگ تورلوک علالانی

بیریبنی شاه ایلاب لطفیدین خاقان اعظم دیک

بیریب سکن سیز رعیت ایلادی اظهار سلطانی

بولوب اقبال خاقان خلق آرا آئینه دیک روشن

بیلیندی نصرتی عالم غه چون خورشید تابانی

مدین ایکی اقلیم اوزره خانلیغ دور انگا میراث
نهایت شوکتیدین شاه لار جمعیده لاثانی
یب جمشید عهدیدن انگا شاهنشهی ایچره
مسلم بولدی خاقان ابن خاقان ابن خاقانی
سپاهی بیر یوزیده دور فزون انجم شماریدین
ایرورش مینک شهر او مستیده نافذ حکم و فرمانی
توزوب قانون حکمت نی رعایا پرور اولغاندین
جهان برپا بولوب ملکیغه تیمای زره نقصانی
اقالیم شه لاریدور بارچه خاقان لطف غه محتاج
که دور خاقان اعظم عدل و احسان لطف نینگ کانی
بورنک ایتمش انی اعظم ازلدین خالق عالم
بسی انصاف دین جمعیتی غه یوق پریشانی
اگر یوز تیل بیلان نینک بیل بیان قیلسام ادا بولماس
توگانماس بلکه هرگز تا قیامت وصف خاقانی

القصّه داستان واقعه گروه بی باک و فتنه مقدمه
Fol. 205 b. سیغه چالاک جماعه بی سرانجام تونگانی نام اوزا ولسوغ
لاریغه قیلغان عهدین بوزوب پروانه اوزینی اوتغه
اورغاندیک واوت اوزینی دریاغه تاشلاغان دیک صلاح
یولینی تاشلاب و فساد چریکین باشلاب امانت بناسین
بیجا قیلب خیانت اساسین برپا قیلیبغان مکافاتیغه اندک

مدت ده کوب شدت ده جلائی وطن بولغاندین سونگ
کیلتورماک نینگ بیانی . **نظم**

اوچسونچی یل ایدی آنداغکه تونغوز نینگ زمانیدین
کوچلر شهریده تونگانی چقارمیش شور و غوغانی
قیلیب طیفون ایله یارکند ایچره قسم اولدم
گواه ایلاب قسم لاراوزره کوب آیات قرآنی
چقیب عهدیغه تورمای بیر کیچه ایل یخبرلیک ده
عجب اوت یاقتی عالم غه شرارت پیشه تونگانی
تودوب عهدیغه طیفون قسم غه اعتماد اتی
دگرنه قیلغای ایردی لحظه ده بیر بیر له یکسانی
نه لار کیتی نه لار قالدی نه لار اول ایشکاقول سالدی
همان بولدیکه خواهش ایلادی تقدیر یزدانی

القصه واقعه بویورت نینگ موندغ فترت بولوب مملکت ایگاسی احوالی فریشان و رعیه لار بی سروسامان بولغانیدین یعقوب قوش بیگی انگلاب خبر تافیب وقت نی غنیمت بیلیب لشکر تارتیب کیلیب تونگانی لار بیرله جنگ مقدمه سین قوزوب آخر اولار نینگ جمعیتین بزوب بعضینی آب شمشیر بیرله سیراب و بعضینی اسیر قیلیب احوالین خراب ایلاماک نینگ بیانی دور .

نظم

بو واقع لارنی انگلاب اندیجاندین قوش بیگی یعقوب
کیلیب قتل ایلتی بعضین آکثرینی تیلدی زندانی
قراقچی اوردی اوغرینی دیگاندیک بولدی جوایشدار
Fol. 206 a یاغیب تونگانی باشی غه بلادیک طعن بارانی
کوروب بوایش نی بیر لیک لار بارچه قیلب توبه
خدانینگ قدرتیدین عقل غه یوز لاندی حیرانی

القصّه بو واقعه یعقوب قوش بیگی بو ولایت غه مسلّط بولوب انصاف دائره سیدین انحراف یولیغه قدم قویوب رعایانی بی سر و سامان قیلماتیدین اوزی بی سر و سامان بولماقی نینك داستانی ـ **نظم**

بومنوال ایله انداک اوتتی اول هم قیلمادی انصاف
سالیب کوب تاغ و دشت اوزره طنابی مسلمانی
نه کیچه ولوندوز هیچ کشی گا بیرمایین آرام
نه کشمیرو نه بالتی و بدخشی و نه افغانی
بیریب بیر بیرله حاصل هم اننگ بیرله قوتولمای هم
خصوصًا آق طنابیدین قرالیغ بولدی دهقانی
خلایق یوز لاریغه عرض و داد ایشکینی بند ایلاب
ایشی کیم قیلدی هرگز قیلماغای افراد انسانی

وزی نینک نفعی غه مکروه حرام لار بولسه فرق ایتمای
چقاردی مختلف ایشلارغه دایم بولسه فتوی نی
چقیب شرعی طریقیدین بورنک انصافدین کیتگاچ
بولوب گا شغرده ظاهر جسمی لایق نار سوزانی
رعیت غه رعایت ایلامای ظلم ایلاگاچ بیحد
کیلیب اول قوم باشغه پیاپی قهر ربانی
جهاننی ظلم اوتیده کوید وروب کوردی مکافاتین
Fol. 208 a. کد کویدش اوستخوانی کیم کوروب مومداغ تماشانی
رعایانی اگر باقسه کویاردی اولکه اوت یاقسه
ولی خاقان اعظم وصفی دور باقماق رعایانی
رعیت خیلیغه القصه موندااغ ظلم سالغاندین
کیاور مشرق ساریدین ایمدی صنع سبحانی
قایوشه عدل قیلسه ملکی دایم برقرار اولغای
بولوب عمری اوزون یورتی ابد که بولماغای فانی
غرض بو قصه دین مقصود ایماش ایل نینک تسکایاتی
کیمه غفلت کوزی غه کحل عبرت ایلاسون آنی
القصه بو وقعه خاقان اعظم نینگ بی نهایت وسیع لقی وجلالتی
نینگ رفیع لقی دین هیچ کیشی بو طرفده بولغان واقعهٔ غریب وحادثهٔ عجیب
لارنی انگلاتماقغه جرأت قیلالمای آخر الامر انگلاماقچهان فقرالار نفعی
وقراقچی اوباش لاردفعی اوچون زونگتونگ نامدارنی کاشغراوزره سبغه کانگشری

خان بویروخان نینک سببی اولکه +

القصّه کونلارده بیرکون خان یارلیغ قیلدیکه تونگانی
لارخطا یلارغه قیز لارینی بیرسون خطایلاقیز لارینی
تونکانی لارغه بسین سون دیب حکم قیلدی بو بیار لیغ دین
تونکانی لار انقلاب تونگانی لار دین غریو علالا قوپتی لاربچین
اقلیمیده تونگانی لار نینک چونک لاریدین داخو شاخو اتلیغ
ایکی تونگانی بار ایردی اولار مشورت قیلدیلارکه بچین نینک
قدیم اولگان خانلاری نینک گورستانیغه(1) خان اوزی چقیب
زیارت ایلاب سجدهٔ عبودیت برجا کیلتور او ورغان کونلاری
مقرر و معین ایردی بوتونگانی لار اول کوننی بیلگاچ
Fol. 207 a. غنیمت بیلیب بی عدد تونکانی لارنی جمع ایلاب اول یولده
بیر دَرّه بار ایردی اول درّه غه کیچه سی باریب پنهان بولدیلار
بو واقعه دین خطایلار نینک رعایا و عملدار لاری بی خبر ایردی
اولکون خان بیچاره نینک اجلی یوتماکان ایردی طالعی مددکار
لیق قیلیب خداوند کریم خان نینک کونگلیگا سالدیکه خان اوزی
چقمای بیر زندونی تورت یوز منصب دار تلجدار لار بیرله
بویرودیکه سیز لار مینینگ اورنومده اتا و انام نینک مقبره
سیغه باریب سجدهٔ عبودیت بجا کلتورونگ لاردیب یارلیغ
قیلدی اولوغ خاندین حاکم بولغاچ بو اجلی تولغان بیچاره
منصب دار لار گورستان طرفیکه روان بولدیلار +

(1) Written always

القصّه بولارنینک قدمی اوّل دره نینک آغزیغه ینکاچ
دره ایچیده پنهان بولغان تونگانی لار وقت نی غنیمت تاپیب
(بیلیب) بده دین چقیب انداغ تیکدیلار که بوخان منصبدار
لاری نینگ جان جانلارینی مالک دوزخ قه سپارش ایلادی
تونگانی لار اندین اوتوب کورستانغه باریب بورون اولکان
خانلار نینگ گورلاریغه اوت قویوب اول ییرده متوطن
بولغان برهمن لارنی بتمام قتل ایلادیلار +

القصّه اول غازی لاردین سوز ایشتماک کراک کیم خان
بولودت یوز منصب دار نینک اولگانینی انگلاب لشکرینی
جمع قیلیب بولار بیرله جنگ مغلبه قیلغونچه لیک اوروچی
غه کیلماکنی اراده قیلیب اولکه بولده کلگونچه خطایلار بیرله
جنگ قیلیب اولگانلاری شهید بولوب اولماکان لاری غازی
Fol. 207 b. بولوب بیرنچند ز مانده دوان چینک غه یتی لار اول حالت ده
دوان چینک داکی ایراول لار خبر تاپیب یعقوب قوش بیگی
غه خبر بیر دیلار مونینگ دین ایلگاری بچین خانی داخس
شاخو منکا تولابی ارب لیگ قیلیب قاچیب کیتی بوایکی اوغرینی
توتوب بیر سانیکز قولینکزداکی بتمام شهر لاریم نی جساق
قیلیب بیرکوم دور اوزونکزگه وایکی اوغلینکزغه لعل
جونگسه بیریب وانک لیق عمل بیرکوم دوردیب یارلیغ ایبارکان
ایردی بوایش ده یعقوب بیک تولا مشورت ومصلحت قیلدیلار

آخر مشورتی بو یرگه قرار تاپتیکه داخو شاخو غه مقابله بولوب
عهده سیدین چقارغه کوزی تیهاری اول حالت ده جمیع
لشکرباشی دادخواه و جامه دار پانصد دلاور لاری و
قراول بیگ لارینی و قالغان سرکرده لار یوزباشی سرهنگ
پنجاه باشی و ده باشی جمع قیلیب یعقوب بیگ اولارغه حکم
قیلدیکه من بویرده تورسام بخشی ایماس من کورله غه باریب
تورسام کوپ سیزلار بوکیلگان تونگانی بیرلان جدل قیلمای
بخشی مواساقیلینک لار نیمه لازم دیسه در محل تاپتوروب
بیرینک لار داخو شاخو هر شهرگه یتیب کیلسه الدیغه
کیشی چقاریب بیرجایغه توشوروب بازار قیلیب بیرمینک لار
هرقایسکز لار آز تولا تارتوق پیش کش هم بیرینک لار هر
شهرگه کیلگانده نیمه مدعاسی بولسه انی بیلیب منگا عرض
بیریب تورونک لار دیب کورله غه یاندیلار +

القصه داخو و شاخو نینک ارقه سیدین خطایلار
قدم بقدم باسیب کلدیلار خطایلار نینک علم لارنینک
هیبتی دین یعقوب بیگ که تولا اندیشه پیدا بولدیلار القصه
Fol. 208 a. ذونک تونک نامدار بیرلان یوزمینک لشکر جرارغه بوجانب
لارغه یارلیغ بولغاچ ذونک تونک نامدار هم یارلیغ ابرگاشیب آماده
کارزار بولوب سرداران صف شکن و یحد علمداران شمشیرزن
لار بیرلان بوطرف لارغه عزیمت قیلیب قطع منازل و طی

مراحل بیرلان اردُوچی موضعی غه یتکانی نینک بیانی ٭

نظم

اولوغ خاقان عالی سمعی غه موندااغ خبر یتکاچ

بولوب ذونک تونک بیلان یوزمینگ چریک مانگماقغه فوانی

چقیب چین شهریدین ذونک تونک برینکلیغ یارلیغ بولغاچ

بولوب نایب انگالوشیٔ انکاکوب تونگلونگ امبانی

یوروب انداغ یالین تارتیبان ایلاب منازل طی

چریک یتی قمولغه تا اوردوچی حد طیٔ فانی

القصه ذونک تونک نامدار ولوشی دارین و تالغان

منصب دار تاجدار لار باشلیغ اوردوچی غه یتب کیلگانی ٭

القصه عشور حاکم بیگ نینک احوالاتی نینک و اتا و آناسی

نی بیلدورماک نینک بیانیده طیفو ننده ینگی حصار تابعی

توقلوق اورتنگی داکی خط ماکدوداو قورغان کویه سینینک

خذمتیده کی قالتو نینک اوغلی دور قالتو نینک خاتونی

رابعه آتلیغ خاتون جلاب ایدی اول اورنینک داکی کویه

اولخاتون برلان سازشی بار ایدی بو واقعه دین ایلدی قالتو نینک خبری

هتم بار ایردی ٭

القصه کورله دا بدولت بیرنیچه کون استقامت قیلیب

داغو شانغو بیرلان کوروشوب تونگانی لار نینک کونگلیدلاریغا تلیقی

یوق لیغنی بیلیب انعام و احسان کاشغر طرفیگه رخصت بیریب

مانکد ورغانی +

القصه بدولت اوزی هم اطلانیب اقسو طرفیکه قیلیب مانگغانی

Fol. 208 a

شولکونی بدولت اتلانادور
غان وقتیده مذکور عشور خزینه لارنی مانگد وروب آرقه سیدین
خبردارلیق قیلیب کیلاسن دیب یارلیغ قیلدی خوش بولغای
دیب کونگلیده که نچند مدت دین مقرر قیلغان ایشقه وقت
نی غنیمت تاپیب همه خزینه لارنی بدولت نینگ آرقه سیدین
مانگدوروب اوزیگه بیگ بلالاریدین اون ایکی محرم نی همراه
قیلیب توقوز آطاغه امن سکز رخلان طلالانی زرتنک و زبرتنک
قیلیب ارقه لاریغه قراب وقت نی غنیمت تاپیب لنداغ سرعت
بیلان روان بولدیکه هر قراول لارغه یتیب بارسه بدولت
خطای لارنی توسوب تورغان لشکر باشی لارینینگ خذمتیغه
ییباردی ونچند خاص کف سوز لارنی ایتیب بیردی شول
خذمتغه بارورمن دیدی قراول چی لار بدولت نینگ
یقین خزینه داری دور دیب بو مکارنینگ سوزیکه فریفته
بولوب هارغان اطلاریغه یخشی اطلارنی بیریب بولغه
سالدیلار +

القصه سوزنی بدولت دین ایشتماک کراک

شول کونی بدولت ییم منزل غه باریب قوشتی لار جمع
قوشون ارکان دولت خزینه و دفینه جمع بولوب قرار تافتی لار

Fol. 209 a. اول وقتیده بدولت قراب کوردیکه خزینه چی عشوردن هیچ خبر قالمادی
خزینه چی لاردین سوردیکه عشور قاینده قالدی دیب خزینه چی لار ایدیله
توقوزاطلانی الیب آرقانک لاردین یاروروسن دیب خالیب ایدی دیب
جواب بیردی لار بو سوزنی اکلاب بدولت ارقه سیغه یساول یوبوردی
یساول کوردیکه اول جایلارده اصلا هداکی یوق کلیب بدولتکه خبر بیردی
شول ساعت ارقه سیدین بر لشکرباشی نی تورت سرکرده سی نی برله وت
بکرداری باغلاب الیب کلینک لار دیب یوبوردی ایرقه سی بدولت ارقه
سیغه یانیب کورله غه کیلیب منتظر بولوب توردی اول لشکرباشی تورت
سرکرده سی بیرله بش کون قارده یانیب کلدیلار عشور بیگ دین هیچ دکیلالای
دور بدولت نولا ملال و غمگین بولدی و بقولو تاپیردی یبلدیوندی

القصه ایمدی سوزنی ختن حاکمی نیاز بیگ دین ایشتماك کراک

بدولت کورله دیکان
ییرده توردغانده ختن حاکمی نیاز بیگ داد خواه کورله غه
نورغون تادتوق الیب بارغانیده الیب تادتوق لارینی اوتکازیب
ختن غه یانغلی یته سکز کون قالغانیده بدولتیم نینک اوبعجی
خطای طرفیدین ایمین لولمای بدولت کونکلیده آیا نیاز بیگ
خطای طرفیگه خط بیرلان آدم لارنی مانکدورغان ایشی بلد
موکین عقل بیدلان فهم قیلیب نیاز بیگ نی نیمه تدبیرلان بیله
Fol. 210 b. قیلاشینی بیلمادی نیاز بیگ که دخل قیلای دیسه قوشونلاکه
کته و کچیکه ایشنچ قیلالمادی غضبی اورلاب میرزا کمال

209.b دیکان کمان بىلان بدولت آلایداکی خاص مرزاسی مرزاکمال منا دیکانکه قراشهردا
کی امیرلشکرحق قلی بیک که بویروغان عنایت نامه سی انداغ ایردیکه بویردین نیازبیگی
نی سزحق قلی بیک نینک تحقیق غه بویروغان حساب دا نیازبیک که شبو طریقه جکار
نی قیلیب آلاینگزغه مانکدورا من کورله شهریکه بارغانده هوشیاربولوب نیاز
بیک نی آدم لاریغی برکا یتیب چمبرجس قیلیب منکا عرضه بریندهٔ دیب شبو
طریقه ده بویروق یازینک دیب مرزاکمال مرزاغه جکارقیل خانیده نیازبیک هریلی
بدولت که ختن دین تارتوق الیب بارغانیده شبو کمال مرزاغه مونیازحاکم بیک انعام
واحسان قیلورایردی تقصیرمرزام من نیازحاکم بیک نینک توغریسیدین بدولت
هرطریقه خط چک کف سوزقیلسه وانکلاسه لارالبته منکا خبر +
بزسونلاردیرایردی شول انعام واحسان لارنینک امیدی ده مرزاکمال
مرزاکورله غه بویروغان عنایت نامه خاص خطی نینک نشانه سیغی برخرجه خط
غه فنتب مرزاآلدیدا کی خدمنکار قالماق بچه دین نیازحاکم بیک که چقارغانیده
نیازحاکم بیگ خاص مرزاسی غه خط نی کوروب اوقوتوب تعلق سپاه آدم لاریغی بربر
آلدیغه خاص قچقریب بوکون بیزلارکه تزییل قیامت بولوب دورجان
بولسه هرنرسه تانیلورهر بربینک لار باشقه یون لار برلان هجوم
210.a بولمای بردین بردین تانک آتقونچه قورغانچه دین اوزولوب چقیب
پنهان اولتورونگ لار خدا خواه لاسه من هم ارقانک لاردین
یتیب بارور من توروت بش کون صبر قلینک لار دیدی
آدم وری خوش بولغا یدیب دریا بویغه جمع بولوب
توروی اول حالت ده نیاز بیک جان و همیده آغریق

بولوب سلام غه بارمادی بدولت محرم ایبار دی
نیاز بیگ کسل بوبوب قالایم ایکی اوچ کون دا دوقیلیب
سقایب سهم غه بارورمن دیب اوچور قیلدی اندین
کین نیاز بیگ بدولت نینگ خاص محرم لاریدین
ایکی محرم نی بربر تچفر تیب اولار غه تولا وعده وعید
لازمی قیلیب هر بریگ بش مننگ طلادین انعام واحسان قیلیب اولار
نینگ کونگل لارینی خوش قیلد بلاد هر بر محرم نینگ قول لارینه برکشی لیکدین
زهر بردی بربریدین خبر تا پمادی بو زهرنی
بوکون ایرته محل تا پیب بدولت غه سالیب
بربینگ دیدی بو ایکی محرم خوش بولغای دیب
یا نیب چقتی اول کورنمک لار فل نینگ ومنصب
نینگ امید بده خبر دار لیق قیلیب توردی اوچونچی
کونی بارگاه غه هم سلام غه کیلمای بدولت
برسرکرده نی نیاز بیک نی یوقلاب کلهینک دیب
یوبوردی اول سرکرده چار بورغه باردی نیاز بیک کورو
نوش برمادی خاص آدم لاری چقیب بیکم دارو ایچیب
ایدی سهم غه هم بارالمادی دیدی اوزلاری برلان هم کورو
شکالی فرصتی یوق دیب یاندوردی اول حال نی بدولت که کلیب
بیان قیلدی بدولت مرزا کمال مرزا لو اسرارنی بیلیندور
کانین +

میرزانی اوزی اوروب اولتوردی حرکت نینک زیاده لیکیدین
تشنه بولوب سوغاق چای دیدی اول توزکوز محرم نینک بیری
وقت نی غنیمت بیلیب زهر نی چاینغه تاشلاب بیردی ینه بیر
ساعتدین کین تشنه لیکی بغایت زیاده بولوب ینه رخنه چای
دیدی ینه بیر نابکار محرم هم وقت نی غنیمت بیلیب زهر نی
چاینغه سالیب بیردی بوایکی زهر بیر بولوب شول ساعت
جان بحق تسلیم قیلدی (قَالُوٓا اِنَّا لِلّٰهِ وَ اِنَّآ اِلَیْهِ رَاجِعُوْنَ)+

القصّه سوزنی نیاز بیگ دین ایشتماک کرک بوایکی
محرم انعام و منصب نینک امیدی بیرله نیاز بیگ قاشیغه
بوخوشخبرنی الیب کیردی نیاز بیگ بو سوزنی انکلاب
بوایکی محرم نی ایچکریگا چادرغه الیب کیریب دستورخان
سالدی نیاز بیگ تاشقاری چقیب آدم لاریکه بویرودیکه
بوایکی محرم نی چبرچس قیلیب باغلاب بیرجایغه کموب
قیونک لاردیب امر قیلدی آدم لاری خوش بولغای دیب
انداغ قیلدی بوایکی محرم شولکونی بدولت نینک قصاصیغه کیتی*

القصّه نیاز حاکم بیگ دریانینک ارالقی پنجند کونلوک
ایدی نیازبیگ اضطراب بیرلان بیرکیچه کوندوزده دریا
Fol. 211 a. بوییغه تیب باردی اولکوتلارده دریاغه سونهایت نورغون
کیلگان وقتی ایردی اول حالتده کیمه چیگه حکم قیلدیکه
آدم لاریم نی کیمه بیرله اوتکارگیل دیدی کیمه چی کیمه نی

طیار قیلیب دریاغه سالیب آدم لارینی اوتکاردی اندین اوزی مقرّب سرکرده لاری بیرلان کیمه گه توشوب دریانینک اوطرفیگه صحّت سلامت اوتوب بولوب کیمه لارنی چاقیب سیندوروب دریاغه قیوب بیریب بی غم بولوب بش کون دریا لبیده عیش وعشرت غه مشغول بولدی بش کوندین کین ٭

القصّه اول حالت دا کورلادا کے لشکرباشی جامدار باشلیغ نیاز بیگ قاچیب کیتکانینی انگلاب

اکابر اشراف لار مشورت قیلیب عمر قل پانصدنی تورت یوز سکسن قفچاق آدم لاری بیرلان مکمّل بولوب نیاز بیگ نینک ارقه سیدین قوغلاب سرعت بیرلان دریا لبیغه کلیب کوردیکه دریانینک اوطرفیده عیش عشرت غه مشغول بولوب دور بولار دریاغه قراسه لار دریاغه سیل کلیب سوغه‌تولوب دور کیمه ایزدیب دریانینک یوقاری تونیگه انداغ سرعت بیرلان یوگوردیکم کیمه دین ویاکیمه چه لاردین هیچ نشان تاپمادی عمر قل پانصد غضبنک بولوب ملطق آتماقغه توردی ملطق نینک اوقی سوغه توشتی ملطق هیچ کارغه کیلمادی بولار اوچ کونچه لیک شول بیرده ناعلاج توروب قالدی ٭

القصّه سوز نیاز بیگ دین ایشتماک کراک

بشنچی کونی نیاز حاکم بیگ صبح وقتیده ختن طرفیگه باد صرصر دیک روان بولدی عمر قلی پانصد هم آرقه سیغه

Fol. 211 b.

یاندی نیاز بیگ ختن غه باریب ختن اهلی نی جمع قیلیب بو‌لات
اولدی من بولسام یارکند لیک من سیز لارگه اوز رأیم بیرلا
ظلم قیلغان ایماس یعقوب بیگ نینگ بویروغانیچه قیلغان
من بولسام سیز لارگه اتا سیز لار بولسانگ لار منکا بلا یارکند
لیک ختن لیک بولسه همه میز بیر دور دیب فریفته بیریب
یورت کته لاریغه تون وطلا و تنگه لار انعام و احسان قیلیب
بولارنی اوزیگه رام قیلیب آیدیکه بویورت لار قدیمدین
خطای نینگ دور خطای هم یقین کیلدی داخو شاخو
بولسه هم کلیب توروبدور ایمدی حکیم خان توره هم بار
قبچاق قرغیز اینینگ آرقه سیغه کیرا دور بدولت نینگ کورله
ده حق قلی بیگ اوغلی بار دور قراتیگین لیک شهر سبز لیک
سپاه لار اوف اولوغ کوتارا دور بیگ قلی بیگ کاشغرده بار
دور خوقند لیک اندیجانلیق لار و اوش لوق لار اوف اولوغ
کوتارا دور بیز لار بولساق یوز تیمزنی بش آلته آی ساقلاب
اندیجانلیق کیرگوزمای جان ساقلا ساق خطای کیلسه پیشانگ
نځ دین قوتولور میز دیب مشورت کورساتتی بو مشورت
ختن اهلیغه نهایتی معقول کلدی +

القصّه سوزنی حق قلی بیگ دین ایشتماک

کراک کورله داکی امیر لشکر لار جاملار باشلیغ ارکان دولت
نینگ کته لاری مشورت و مصلحت قیلیب بدولت نینگ

اولگانی نی آشکارا قیلمای بدولت نینگ نامیده قراشهردا کے حق قلی
بیگ که عنایت نامه فتیب بدولت مرحوم نینگ مهرلارینی باسیب ایباردی
تورت کونده حق قلی بیگ یتیب کلدی ایبارگان عنایت نینگ مضمونی اول
ایردیکه منینگ آلدیمغه درمحل یتیب کلینگ منینگ سیزگه اوز آغزیم
بیرلان قیلا دورگفیم بار اوزادرنو ینگزده لشکرباشی نی تعیین
قیلیب قیوب درحال یتیب کیلنگ نامه تمام و السلام دیب خط
نی تمام قیلدی حق قلی بیگ کلگونچه لیک لشکر باشی برلان
جامدار سلام خانه ده باسیب اولتوردی بدولت نینگ اولو
کینی حسابیده قیلیب سلام خانه ده تکیه که
یولاب روبرو ده اولتور غوزوب قویدی بو واقعه دین خبر
تافقان لارف بتمام ایچکری اویلارگه چمبرچس قیلیب پرکتیب
قویدی بتمام ارکان دولت تورت کونچه لیک اولوک که سلام
قیلیب عبودیت نی بجا کلتوروب توردی لار بشنجی کیچه
سی حق قلی بیگ یتیب کلدی همهٔ سرکرده لار جمع بولوب
بولغان واقعه نی بیر بیر بیان قیلدی اول کیچه نی تانگ آتقونچه
ناری و تضرع بیرلان اوتکاردی آندین حق قلی بیگ بدولت
نینگ جسدینی کاشغرغه الیب مانگدی شو لحالت ده قبچاق
د بوزولوب حاکم خان توره م نی پادشاه کو تادیب بوزولدی
ندین حق قلی بیگ نینگ ارقه سیدین قوغلاری حق قلی بیگ
ب چقان خزینه لارف هرجایده هرجایده تاشلاب

Fol. 212. b.

کیتتی اول قبچاق لار طلا لارغه فریفته بولوب قالدی
حق قلی بیگ کیچه وکوندوز یول یوروب مرال باشی تابعی
چهار باغقه یتیب کلدی ایمدی سوزنی کاشغردا گی
اکاسی بیگ قلی بیگ دین ایشتماک کرک ایرسه
حق قلی بیگ تنگ اتاسی بدولت نینگ حسدینی الیب کلگانی نی
اکاسی بیگ قلی انگلاب ایم کاشغرغه کلیب مندین پادشالیق
نی تارتیب آلا دور دیب بدگمانلیق قیلیب احرار قلی لشکر
باشینی استقبال قیلماق غه بیرودی اونی نینگ خاص
ساتهب آلغان قراتیکین لیک قلی بار ایدی عملی مرخورباشی
ایردی آنی خلوتکه چقرتیب اول قلغه واقعه نی بیر بیر بیان قیلدی
اول قسم بیردی شبرخنجر بیرلان حق قلی بیگ نی بوغوزلا
یمن دیب ینه بیراوزی نینگ نمک خورده دروازه بند
یوز باشی سی بار ایردی آنینگ قولیغه اتاسی بدولت غه
سلطان روم ایبارگان اول ملطق نی اکاسی بیگ قلی بیگ
کابیرگان ایردی اول ملطق نی یوز باشی نینگ قولیغه بیردی
شبو ملطق بیرلان حق قلی بیگ نی آتار من دیب قسم بیردی
احرار قلی لشکر باشی بو مصلحت دین بی خبر ایردی آلدیغه
باریب یولده روبرو بولوب کوروشتی ویغلاشتی آندین
کین لشکر باشی حق قلی نینگ اوزانگو سینی باسیب اطلاندی
دی اولحالت ده یوز باشی نابکار اول رستم صفت پهلوان

حق قلی بیگ نی اول ملطق بیرله انداغ آتتی کم اوق بیلیدین
تیگیب معده سیدین چقیب کیتی اول حالت ده اول مزاخوهبه که
خنجر بیرلان باشی نی تنیدین جدا قیلدی همهٔ دولت چراغی
اوچتی قَالُوٓا انا لله و انّا اِلَیْهِ رَاجِعُوْنَ بو حالت دا اول ایکی لاطرفدا
کی لشکر هوشیدین کتیب بنه هوشیغه کیلیب زار تضرّع نی
فلک گا یتکوردی هر ایکی لا زیرک و دانا لار دولت ننگ
زوال بولغانینی بیلیب ایلیک لارینی تیشلاب حیران و سرگردان
Fol. 213 a. بولدی بو ایکی نابکار زار تضرّع نینگ وقتی ایماس دور اولوغ
نینگ حکمی نی توتماق کراک دیب حق قلی بیگ ننگ جسدینی
شول یرگا تاشلاب نمازینی هم اوقومای دفن هم قیلمای و رمای
بدولت نینگ جسدینی الیب کاشغر طرفیکه مانگدی،
ایمدی سوزنی خاقان منصب داری
زونکتونک نامدار و عشور حاکم دین ایشتماک
کراک زونکتونک نامدارنی بو قسم نورغون چریک و
علم لاری بیرلان بو طرف لارگه عزیمت کوزستگان خبر
لارینی انکلاب بی حساب لشکر آوباش لار ایچیدین فضل
لهی اعانتی و اقبال خاقاف مددی بیرله و پنجند خاص
...رام بیگ بلالاری بیرلان بی مباحا وقت نی غنیمت تافیب
...ونگتونگ ایراول لاریغه تیشتی زونگتونگ هم انکلاب
...گاهیغه چرلاب کوردونوش ایشیکینی آچقانی بیگم گه حد

دین فزون التفات مرحمت ایلاب باشیغه تاج شاهانه قرقره بیرلان سرفراز قیلغانی بیگم هم سجدهٔ تحیت رسمین بجاکیلتسو در گاندین کین بو یورت لارنینگ احوالین عرض ایلاب چونک کیچیک نینگ هر نوع قصوراتین درخواست قیلیب تیلاگانی زونگتونگ هم سمع رضا بیرله انگلاب قبول توتوب مرتبهٔ سیاستدین توشوب فقرالار اوزره رحم شفقت غه ایلیک اوز اتقانی آندین لشکر بی پایان بیرله اوروچی دین چقیب طورفان سرحدیغه یتکانی نینگ بیانی +

نظـــم

بیگم بسیار دانا لیغ بیلان بو ایشنی فهم ایلاب
قیلیب حق غه توکّل تیلماین بیر ذرّه پروانی
قیلیب رستم کبی غیرت لباسین ایلابان دربر
بولوب رخشیغه راکب گوییا سام و نریمانی
الیب ایلکی که نیزه اژدهای جان ستان ینکلیغ
Fol. 213 b.
قلیچ قلقان توتوب یوردی مباریز مرد میدانی
نچه خاصان محرم لار بیگم که هر طرف ناظر
ولی قیلمای نظر اموال زرنی قونقوزوب جان نی
بو غیرت بیرله جرئت اوزگه شه لاردین قچان کیلگای
اگر بولسه بولک کیمسه قتولماس بولسه مینگ جانی

چقیب بولغونچه لشکر دین بیریب مطلق غه کوب اوتلار
قیلیب بد خواه نی مقهور یول توتتی بآسانی
بوینکلیغ رزم ایلاب مطلقا اسلام غه یول بیرمای
چقیب لاچین صفت ایل ایچره قیلدی لشکر شیطانی
یوروب چندین منازل خوف دشمندین بولوب فارغ
خرام ایلاب اوردوغه یتیب توشکانده شول آنی
ایراول لار کوروب اندناغ که ذونگتونگ ساری یول باشلاب
کوروب لوشنی بیلان تونگلونگ قیلیب کوپ آفرین آنی
بس آندین باشلامیش رخصت بیلان زونگتونگ جنابیغه
کوروب دونگتونگ بیگم نی کوب نوازش قیلدی احسانی
سوراب بارچه عمل داران بیگم دین اول سفر رنجین
قیلیب کوپ وعده لار بیرمیش مرصع تاج شاهانی
بیگیم عرض ایتی لارقو ختاب همه ایل ف قیلیب دعا
تیلاب ذونگ تونگ بیله خاندین تمن مینگ قسم دعانی
تافیب اول ییرده بخشش بارچه اهل نینگ نیک ایله بدم
اوشول بخشش غه داخل قیلدیلار حتی که تونگانی
بوینگلیغ بارچه غه بخشی قیلیب خاقانغه عرض ایلاب
چریک قوزغالدی آندین گویا دریای عمانی
بسی هشیار زیرک فهم فطرت لیک کلیب ذونگتونگ
بورنگ دریای لشکر باشلابان تاکلدی طوفانی

یوروب کلیگونچه طورفاندین الیب کوزلی بوگورنی هم
کیلینگانچه الیب بیر بیر کوچار وایله شهیانی

Fol. 214 a. یوروب سرعت بیلان زونگ تونگ بهادر بادصورتیک
الیب صدام وبای واقسوغه بولدی فوج خاقانی

چریک آقسوغه توشکانی بیلیب یارکندده یونس جان
سوزوق قولغه قاچیب جان وهمیدین چون بید لرزانی

قیوب بیرمیش توتولغان دە بیگم لار چون تیلب دست
قتولماس ایرەدی انداغ بولماسه گر بولسه مینگ جانی

القصه ذونگتونگ نامدار جمیع منصب دار
A. H. 1294 A. D. 1877 لاری بیر لان آقسوغه توشکانی تأریخ قه بیر
مینگ ایکی یوز توقسان تورت یارکند حسابیدە
بلیق ییلی ماه ذوالحجه نینگ اون التی ےکونی
ذونگتونگ باشلیغ اوچ امیر لشکرهر قیسی
اوز چریک لارینی الیب یارکند. کاشغر. ختن
گه برابر بیر کونده کیلیب توشکانی.

القصه نورغون چریک زمین فرشیغه سیغمای
چریک اوچ بولونوب اوچ تمن چریک بیلان ذونگتونگ
اوزلاری یارکند طرفیگه وایکی تمن چریک بیله یوتونگ

لونگ نی کاشغر اوزره سیغه وایکی تمن چریک بیلان
دونکداربن نی ختن شهر لاریگه یارلیغ قیلیب یارکند دین
بیر تمن چریک بیرلان جانگتونگلونگ نی لوا اوزه سیکه
تورت تمن چریک بیرلان جانگ لوثی اقسوده اولتوردی

نظم

چریک آقسوده توردی توفلاشیب بیر فرشیغه سیغمای
بو باعث دین بولونما کلیک کاز ونگتونگ قیلدی فرسافی
توروب آقسوده جانگلوشی یوروب کاشغرغه یوتونگلونگ
سوروب سینک یولغه اول وانحو دیگان شرمنده رسوانی
توتوب شوخونی یوتونگلونگ امان بیرمای جبال ایچره
بسی شدت تده ذونگتونگ حکم بیرلان ایلادی فانی
بولوب اقبال خاقانی دمادم آلدیده رهبر
یتیب بارماسده اقبالی تصرف قیلدی کاشغرانی
کیلیب اول ییل ساوُق انداغکه ذونگتونگ لارغه یول باشلاب
توتوب بیرماک کا او غربنی یعلوب یول یولدا دربانی
Fol. 214 b. ساوق هم کیلدی خاقان لشکری ده امر حق بیرلان
قچان موندانغ ساوق بولغان اوقوب چندین زمستانی
یوروب یارکند طرف ختن ساریغه دونگداربن
لوا اوستیکه جانگتونگلونگ بولار یارکند خان آمبانی

قاچشتی اوغریلار هر ساری جان بیزگه غنیمت دیب
اولوغ دریا ایچینده بارمودیب اوچقونچه اسکانی
بوانا کلدی یارکندگه جهاننی بترانیب زونگتونگ
کوروب تن ملکیده سودا مجموعی قیلدی طغیانی
علم لارکوب لیکیدین بیر یونیگه اصلی کُون توشمای
سنانلار کشرتیدین چین یولی بولدی نیستانی
شهرآلدیغه کلگاچ بو صفت نورغون چریک بیرلان
جهانباغ موضعیده توردی اوغری بار مودیب قانی
قاچیب کیتی دیبان بارچه خلایق عرضه ایتی لار
شهر ایچره اوتوب ذونگتونگ بهادر شاد خندانی
ختن بارغاندا دونگداربن نهایت سیز چریک بیرلان
آلیب ملکِ ختن نی قطع اتیب چندین بیابانی
توروب بیر نیچه کون لار یارکند شهری ارا ذونگتونگ
امان قیچقیردی خط جافلان تمامی شهر و صحرانی
عنایت قیلدی آندین التفات ایلاب کچیک چونگ غه
همه کارینی قیلسون آماسون .بی وجه آلبانی
خلایق یارلیغ انگلاب اولوغ خانغه دعا ایلاب
بغایت شادلیغ دین سیغمایدن جسمی اراجانی

—— (تمام) ——

PRINTED AT THE MUFID-I-'AM PRESS, LAHORE.